

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น
อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลักษณะ พัฒนาคำ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้อำนวยการ ศูนย์วิทยบริการ - กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัย
นเรศวร ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง "พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี"
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....

(ดร.สุรพิชัย พรหมสิทธิ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(ร้อยเอกขจิต หัพนานนท์)

ผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการ - กรุงเทพมหานคร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

พฤษภาคม 2550

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สุรพิชัย พรหมสิทธิ์ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.ประภาศรี พรหมประกาย ที่กรุณา ให้คำแนะนำแก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น นักท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติ ได้ร่วมเย็น นายสมบุญ ช่วยพัฒน น้ำเบ็ด น้ำเจต น้ำกา น้ำกุ่ม พืช พืชเสก และน้ำวฒน์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเก็บแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ นางจงดี้ - นายวิกรม พัฒน์ดำ มารดา และบิดา ที่ให้การสนับสนุน เรื่องทุนการศึกษา ตลอดจนเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้า

คุณประโยชน์ อันพึงมี จากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอโน้มบงกชแต่พระคุณบิดา มารดา บุพการีและบูรพาจารย์ที่ได้ชี้แนะ และวางพื้นฐานการศึกษา จนได้รับความสำเร็จ ในการศึกษาสมดังความมุ่งหมายทุกประการ

ลักขณา พัฒน์ดำ

ชื่อเรื่อง : พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้เขียน : ลักษณ์มา พัฒน์ดำ

ประธานที่ปรึกษา : ดร.สุรพิชัย พรหมสิทธิ์

ประเภทสารนิพนธ์ : การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมาย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษา พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม ของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการสำรวจ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ น้ำตกตาตฟ้า น้ำตกเหมืองทวด ถ้ำขมิ้นในเดือน กุมภาพันธ์ 2550

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล

แบบบังเอิญ (accidental sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติแบบที่ (t - test)

การวิเคราะห์ความแปรปรวน (F - test) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน ได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา / อาชีวศึกษา ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ / พนักงาน / ลูกจ้าง และเดินทางมาเป็นกลุ่มประมาณ 5 – 8 คน
2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติได้ร่ำเย็น คือ น้ำตกดาตฟ้า ร้อยละ 86.60 รองลงมาคือ น้ำตกเหมืองทวด คิดเป็น 37.10 ส่วนใหญ่ไม่พักค้างคืน ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก ครอบครัว / ญาติ / เพื่อน และมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวมชาติ
3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติได้ร่ำเย็นฯ ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
4. ผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่ำเย็นฯ ปรากฏว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พฤติกรรมทางด้านบวก ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย คือ 2.56

ข้อเสนอแนะสำคัญ

- ควรมีมาตรการในการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่ การจัดระบบการให้การศึกษาเพื่อสร้างจิตสำนึก เพราะในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นั้นเป็นผู้ปฏิบัติมีระดับความรู้ที่แตกต่างกันเกิดความเข้าใจผิดพลาดและปฏิบัติไม่ถูกต้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ มีผลต่อความยั่งยืนของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ในแหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้น
- ควรเน้นการจัดการท่องเที่ยวโดยมีทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว มีวิวัฒนาการ เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยว เข้ามาในพื้นที่ และเพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าทางการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติได้ร่ำเย็นฯ ได้รับผลกระทบจากนักท่องเที่ยวที่ไม่มีความรับผิดชอบ ต่อสิ่งแวดล้อม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว.....	6
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	7
นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
กรอบแนวคิด และข้อมูลเกี่ยวกับ อุทยานแห่งชาติไต้รมเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	34
กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยาน.....	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	50
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ และการประมวลผลข้อมูล.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากร ของนักท่องเที่ยว.....	52
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทาง.....	55
พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น.....	60
การทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย.....	64
5 บทสรุป	73
สรุปผลการศึกษา.....	73
อภิปรายผล.....	76
ข้อเสนอแนะ.....	77
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	81
ภาคผนวก ก แบบขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม เรื่องพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติ ได้ร่มเย็นฯ.....	82
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือจากหัวหน้าที่ทำกรอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็นฯ เก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง.....	88
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง.....	89
ประวัติผู้วิจัย	90

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากร ของนักท่องเที่ยว.....	55
2 แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทาง.....	57
3 แสดงการพักค้างคืนของนักท่องเที่ยว.....	57
4 แสดงการได้รับข้อมูลการท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ และจำนวนสมาชิก ของนักท่องเที่ยว.....	59
5 แสดงความต้องการทำกิจกรรม.....	60
6 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว.....	63
7 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ.....	65
8 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ.....	66
9 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานภาพ.....	67
10 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา.....	67
11 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา โดยการเปรียบเทียบรายคู่.....	68
12 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้.....	69
13 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ.....	70
14 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ โดยการเปรียบเทียบรายคู่.....	71
15 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการรับข้อมูล.....	72
16 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามจำนวนนักท่องเที่ยว.....	73

บัญชีภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดงองค์ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	18
2 แสดงตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ.....	34
3 แสดงแผนที่ตั้งอุทยานแห่งชาติไต้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	42

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

หลายสิบปีที่ผ่านมากระแสการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวของโลกได้ส่งผลกระทบต่อทิศทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยในหลาย ๆ ด้านอีกทั้งประเทศไทยมีความสนใจของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันงดงาม โบราณสถาน และวิถีชีวิตดั้งเดิมได้ก่อให้เกิดกระแสของการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้ชาวต่างประเทศหลั่งไปเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น และได้ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากมหาศาลเข้าสู่ประเทศ จึงทำให้รัฐบาลในแต่ละสมัยได้พยายามวางแผนการจัดการเพื่อที่จะผลักดันประเทศไทยให้ตอบรับกับกระแสการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ได้มีความพยายามที่จะนำสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางธรรมชาติที่โดดเด่นสวยงาม ความน่าสนใจแปลกใหม่ของวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของหลายพื้นที่ในประเทศมาเป็นจุดขายที่จะก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น นับจากจุดนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ได้กลายเป็นรายได้ที่สำคัญยิ่งต่อประเทศไทยและยังทำให้มีนโยบายผลักดันให้มีการท่องเที่ยวที่มากยิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ แต่ผลกระทบที่ตามมานั้นมิได้มีเพียงแต่ด้านบวกเท่านั้น หลายครั้งมีการกล่าวว่าการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ต้องลงทุนแต่อย่างใด เนื่องจากเรามีทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้เหลืออยู่มากมายและพร้อมที่จะนำสู่สายตาคนทั้งโลก แต่ในขณะเดียวกัน

ไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตามที่มีการท่องเที่ยวเข้ามา สิ่งที่มีมักจะตามมาเสมอคือความเสื่อมโทรมทางด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงาม การมองว่าการท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายที่ก่อให้เกิดรายได้สูงสุด หรือมีแต่มองว่าการท่องเที่ยวเป็นหนทางสุดท้ายที่จะฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของประเทศยิ่ง เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่เข้าใจกลไกของการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง หลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพยายามที่จะกระตุ้นเฉพาะด้านการตลาดหรือการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นแต่มิได้ตระหนักและเข้าใจอีกด้านหนึ่งก็คือการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จนกระทั่งปัจจุบันปัญหาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม และวัฒนธรรมที่เสื่อมถอยกลับถูกละเลย เมื่อที่ใดโทรมและไม่เหมาะต่อการรองรับการท่องเที่ยว ก็พยายามที่จะเสาะแสวงหาสถานที่ และรูปแบบการท่องเที่ยวแปลกใหม่มานำเสนอ ทูนาทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่ลงไป

โดยทั้งที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือแม้กระทั่งที่รู้แต่มองเพียงผลประโยชน์ด้านเดียวยังคงส่งผลให้ การท่องเที่ยวในทุกภูมิภาคของไทยประสบกับสภาวะวิกฤตอย่างยิ่ง เช่น การผลักดันให้เกิด **Home stay** ในพื้นที่ต่างๆ โดยที่ไม่คาดคิดว่าในที่สุดบางหมู่บ้านจะกลายเป็นแหล่งบริการทางเพศ ที่อยู่ในรูปของการท่องเที่ยว ชุมชนจนกระทั่งกลายเป็นปัญหาทางสังคมไม่สามารถฟื้นฟูสภาพ วิถีชีวิตได้ดังเดิม ในบางพื้นที่ได้รับความนิยมจนประสบปัญหาไม่สามารถรองรับ หรือจัดการกับ ปริมาณนักท่องเที่ยวที่มากจนชุมชนเจ้าของพื้นที่ไม่สามารถไปทำสวนทำไร่ได้ตามปกติ เป็นการ ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปหรือมีการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชน ต่าง ๆ แต่ในที่สุดปัญหาอีกมากมายที่ตามมา เช่นปัญหาการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม ก่อให้เกิดการทะเลาะและขัดแย้งอย่างรุนแรง การขาดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกวิธีทำให้ ปริมาณนักท่องเที่ยวลดลงจนถึงไม่มาเที่ยว ในที่สุดการขาดการวางแผน และประสานทาง การตลาดทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามา จนในที่สุดก็เลิกล้มโครงการไปเป็นต้น และผลที่ตกอยู่กับ ชุมชน และเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างมากคือ ความอ่อนแอและแตกแยกกันในชุมชน ซึ่งจะ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำสู่ความล่มสลายของสภาพทางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนในที่สุด

จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศเป้าหมายหลักของประเทศไทยพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จัดอยู่ในตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) เนื่องจาก มีลักษณะเป็นกลุ่มที่มีความสนใจพิเศษเฉพาะด้าน และมีความต้องการที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นใน ส่วนแบ่งตลาดปัจจุบัน จากการประเมินสัดส่วนของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกลุ่มตลาดการ ท่องเที่ยวหลักของประเทศไทย พบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประเทศในเอเชีย รองลงมาเป็น กลุ่มอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน และออสเตรเลีย ตามลำดับ สำหรับลักษณะของ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศชาวต่างประเทศในประเทศไทย ซึ่งประเมินจากประเภทและกิจกรรม พบว่า ตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ยังจำกัดอยู่ในวงแคบ และมี สัดส่วนไม่มากนัก และส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทเข้มข้น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยว สนใจ เข้าร่วมมากที่สุดได้แก่ การเดินท่องป่า (ค้ำแรม) ดำน้ำดูปะการัง ดูนก/ส่องสัตว์ การเดิน ป่าละเมาะ และการศึกษาธรรมชาติ ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ อยู่ระหว่าง 25 - 34 ปี และมีการปฏิบัติตนเป็นนักท่องเที่ยว ที่มีความระมัดระวังต่อสภาพแวดล้อม เป็นอย่างดีแม้ว่านักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มตลาดที่ค่อนข้างจำกัด แต่ก็ เป็น กลุ่มที่มีระยะเวลาพำนักค่อนข้างยาวรวมทั้งเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อค่อนข้างสูง ซึ่งในภาพรวมเป็น กลุ่มที่มีอิทธิพลต่อตลาดการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในแง่ของคุณภาพมากกว่าปริมาณ จึงเป็น กลุ่มเป้าหมายที่รัฐให้ความสำคัญและมีนโยบายที่จะส่งเสริมด้านการตลาดให้มากขึ้น

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาคเดียวกัน ถือได้ว่าตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีแนวโน้มที่จะเติบโตไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากมีความสมบูรณ์และความหลากหลายของทรัพยากรค่อนข้างสูง ประกอบกับนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ยังมีกระแสดemand ต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยว และศึกษาเรียนรู้ความแตกต่างของพื้นที่และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นหากมีการทำความเข้าใจเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคต จะส่งผลให้มีการดำเนินงานที่ประสานสอดคล้องและเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นช่วงแห่งการบูรณาการเพื่อให้แนวความคิดได้ถูกถ่ายทอดลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาพื้นที่แหล่งและการส่งเสริมการตลาด ซึ่งยังมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาอีกหลายส่วน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการที่มีอยู่ มีมาตรฐานและสามารถคงส่วนแบ่งในตลาดการท่องเที่ยวเอาไว้ อย่างไรก็ตามในการดำเนินการจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญเนื่องจากเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงในพื้นที่ รวมทั้งต้องอาศัยความเข้าใจในกระบวนการและโครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องสามารถดำเนินการได้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และไม่ขัดแย้งกับกรอบนโยบายหลักที่ได้ตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์เอาไว้ (เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. 2545)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งกำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว องค์กรของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว นักอนุรักษ์ และประชาชนผู้รักธรรมชาติโดยทั่วไป (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมาย ขั้นตอน และวิธีการจัดการที่เป็นระบบสามารถกำหนดผลสำเร็จของการจัดการที่สอดคล้อง และเชื่อมโยงกับความสมดุลของกระแสดemand ต้องการของแต่ละด้าน ในทุกระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรักษาระบบนิเวศ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจในอุทยานแห่งชาติ และประกอบกิจกรรมต่างๆ มีความหลากหลายทางด้านแนวคิดและพฤติกรรม ส่วนทางพฤติกรรมก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว และก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ

ในอุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้น การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นประโยชน์ต่อการนำไปแก้ไข การใช้กฎระเบียบข้อบังคับหรือใช้เป็นข้อมูลเพื่อเพิ่มความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นการให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมกรท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น จึงเป็นเรื่องจำเป็น เพราะทำให้นักท่องเที่ยวคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และสามารถลดผลกระทบต่อกรท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากรสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่อุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมกรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษากรตัวอย่างที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ขอบเขตด้านเวลา ช่วงระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2550 รวมระยะเวลา 1 เดือน

นิยามศัพท์

1. นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางเข้าไปเยือน อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น ที่พักหรือไม่พักค้างคืน ในระหว่าง เดือน กุมภาพันธ์ 2550
2. พฤติกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติตัวขณะไปเยือน อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการศึกษาในแหล่งธรรมชาติ เพื่อการรักษาระบบนิเวศ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นมากเป็นพิเศษ ทั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งหรือบางส่วนของ การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวที่เพศ ต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่แตกต่างกัน
2. นักท่องเที่ยวที่มีอายุ ต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่แตกต่างกัน
3. นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรส ต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่แตกต่างกัน
4. นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่แตกต่างกัน
5. นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ ต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่แตกต่างกัน
6. นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพ ต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่แตกต่างกัน
7. นักท่องเที่ยวที่การรับข้อมูลเกี่ยวกับอุทยาน ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่แตกต่างกัน
8. นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนสมาชิก ต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ นักท่องเที่ยว
2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิด และข้อมูลเกี่ยวกับ อุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
6. กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยาน

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยว (Tourist) นิคม จารุณี (2536) เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ "Tour" แปลว่า "ท่องเที่ยว" หรือ "ทัศนอาจร" หรือการเดินทางเป็นวงกลม ที่มีจุดเริ่มต้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง โดยเฉพาะและในที่สุดก็จะ กลับมายังที่เดิม ภายหลังจากการเดินทางตามรายการหรือกำหนดการ ที่จัดไว้ล่วงหน้า

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2542. หน้า 3 - 15) ให้ความหมายของ นักท่องเที่ยว ว่าหมายถึงบุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักของตนเองไปยังสถานที่แห่งอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำหรือการศึกษา

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542. หน้า ข) กล่าวว่า นักท่องเที่ยว หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มี สัจจะตาตญาณใคร่รู้ใคร่เห็นสิ่งแปลกใหม่ ที่ไม่เคยเห็น และสิ่งสวยงามที่ทำให้เกิดความสุข เพลิดเพลิน โดยเดินทางด้วยความสมัครใจไปท่องเที่ยวยังท้องถิ่นที่ไม่ใช่ภูมิลำเนาของตน

ความหมายของ พฤติกรรมการท่องเที่ยว

ราชบัณฑิตยสถาน (2524) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า พฤติกรรม หมายถึง กิริยาอาการที่ได้มาภายหลังกำเนิด กล่าวคือ บุคคลจะมีพฤติกรรมเช่นนั้น เพราะได้เคยร่วมสังสรรค์กับเพื่อนมนุษย์อื่นมาก่อนแล้ว พฤติกรรมมนุษย์ต่างกับพฤติกรรมที่มีมาในกำเนิด สันดานอันเป็นสามัญอยู่ในชีวิตสัตว์ชนิดอื่นทั่วไป

กรรณิกา พิมลศรี (2547. หน้า 13) การกระทำหรือการปฏิบัติของนักท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง การท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทั้งภายใน และภายนอก หรือ เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ พฤติกรรมด้านความคิด ค่านิยม ความรู้สึก ความชอบ และ พฤติกรรมด้านการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544. หน้า 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่าง มีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542. หน้า ๗) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ทรัพยากร การท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคง ยั่งยืน อยู่คู่สังคมมนุษย์ และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

นำชัย ทนุผล (2542. หน้า 44) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวเนื่องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน"

ราชบัณฑิตยสถาน (2538) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่ง วัฒนธรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยกระบวนการเรียนรู้

ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

วรรณภา วงษ์วานิช (2546. หน้า 141) กล่าวว่า **Eco Tourism** ในระยะแรกมีชื่อเป็นภาษาไทยว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต่อมาได้ให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมาย คำว่า **Eco Tourism** ซึ่งได้ให้ความหมายว่าเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้ทำการศึกษา ทบทวนความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากเอกสารต่าง ๆ พบว่า ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ภูมิประเทศ และทิศทางการปฏิบัติของผู้ให้ความหมาย ความหมายต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงมิติที่แตกต่างกันเช่น

สมาคมการท่องเที่ยวอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นการท่องเที่ยวที่จุดมุ่งหมายไปสู่แหล่งธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อความเข้าใจในวัฒนธรรม และธรรมชาติของสถานที่นั้น โดยไม่รบกวน และเปลี่ยนแปลงสภาพทางชีววิทยาของพื้นที่ โดยให้ชาวบ้านโดยรอบมีรายได้จากการท่องเที่ยวด้วย

การศึกษากำหนดแนวทางควบคุมพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะเต่า และเกาะนางยวนของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวโดยเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติ ซึ่งต้องมีการให้ความรู้ทางนิเวศวิทยาจากผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปมีความรู้เพิ่มขึ้น ปัจจุบัน ความหมาย นี้ยังได้รวมไปถึงสภาพทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Endemic) ที่ต้องรักษาไว้ การท่องเที่ยวที่เป็น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงมุ่งเน้นการสัมผัสธรรมชาติ และท้องถิ่นอย่างแท้จริง

Department of Tourism ของประเทศออสเตรเลีย อ้างใน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2540. หน้า 13 - 14) ได้กล่าวถึงแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวของรัฐ Queensland ดังนี้

คำจำกัดความ และหลักการของ **Ecotourism** คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ถูกนำมาใช้ในกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของรัฐควีนส์แลนด์ (Queensland Ecotourism Strategy) คือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งมุ่งเน้นสิ่ง

ดึงดูดใจ (Attractions) ตามธรรมชาติ (และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง) อันจะช่วยเพิ่มความถี่แก่นักท่องเที่ยวและให้ประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น

รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ (2545. หน้า 14)

1. ยึดสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นหลักความหลากหลายทางชีวภาพ ความเป็นเอกภาพของสรรพสิ่ง ความบริสุทธิ์ของธรรมชาติ
2. สร้างรูปแบบการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละท้องถิ่นในระดับมหภาคขึ้น แต่แบ่งเป็นเขตๆ
3. มุ่งจัดการเชิงพาณิชย์พร้อมทั้งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

หลักสำคัญ 5 ประการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2545. หน้า 15) คือ

1. **ความยั่งยืน (Sustainability)** ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติได้รับการยอมรับจากรัฐบาลแห่งรัฐว่าเป็นกุญแจนำไปสู่หลักการจัดการกิจกรรมของมนุษย์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเชิงนิเวศ ซึ่งดำเนินในสภาพแวดล้อมธรรมชาติแรงกระตุ้นสำหรับการท่องเที่ยวของรัฐควีนส์แลนด์ รวมทั้งปริมาณผลผลิตโดยไม่เกินผลร้าย ต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งช่วยเกื้อกูลและหล่อเลี้ยงการท่องเที่ยวไว้ นอกจากนี้ยังต้องสร้างความเชื่อมั่นว่า รูปแบบ สถานที่ และระดับของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ใช้ จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ธรรมชาติของรัฐ ควีนส์แลนด์

2. **องค์ประกอบสำคัญทางธรรมชาติ (Significant Natural Components)** และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาศัยรากฐานจากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติโดยมุ่งเน้นลักษณะเด่นทางชีววิทยา กายภาพ และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศบังเกิดขึ้น และอยู่กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นับเป็นปัจจัยหลักในการวางแผนพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. **การศึกษา และการสื่อความหมาย (Education and Interpretation)** การศึกษาและการสื่อความหมายด้านสภาวะแวดล้อม นับเป็นอุปกรณ์สำคัญในการเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) และแฝงด้วยความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศดึงดูดใจบรรดาผู้ปรารถนาจะร่วมดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะพัฒนาความรู้ ความสำนึก และความชื่นชมต่อสภาพแวดล้อมเหล่านั้น หากขยายวงกว้างออกไป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็น่าจะนำไปสู่การปฏิบัติการเชิงบวกเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยช่วยเพิ่มพูนจิตสำนึกของการอนุรักษ์ ความรู้ที่ดำเนินการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถโน้มน้าวพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ชุมชนและอุตสาหกรรม นอกจากนั้นยังช่วยยึดกิจกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไปอีกนาน ๆ การศึกษายังสามารถใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการแหล่งธรรมชาติ การสื่อความหมาย (Interpretation) ช่วยให้นักท่องเที่ยวมองเห็นภาพรวมของสภาวะอื่น ๆ ด้วย เช่น การจัดการทรัพยากร

4. ชุมชนท้องถิ่น (Local community) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นไม่เพียงก่อประโยชน์แก่ชุมชนและสภาพแวดล้อม แต่ยังปรับปรุงคุณภาพด้านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการจัดเตรียมข้อมูลความรู้ การบริการ เครื่องอำนวยความสะดวก และผลิตผล การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถสร้างรายได้ สำหรับการอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรนอกเหนือไปจากผลประโยชน์ทางด้านสังคม และวัฒนธรรม

5. ความพึงพอใจของผู้ใช้หรือผู้มาเยือน (User / visitor Satisfaction) ความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่ได้สัมผัสการท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบนี้ (Ecotourism Industry) ในระยะยาว สำหรับข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรจะถูกต้องโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย ที่จะเจาะจงของการท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามความเหมาะสมที่ปรากฏอยู่ ประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเท่าเทียมหรือ เกินกว่าความคาดหวังจริง ๆ ของพวกเขา การบริการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ควรเป็น ของการอนุรักษ์และปกป้องสิ่งที่พวกเขาเข้ามาเยือน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542, หน้า 54) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจโดยการใช้ทรัพยากร การท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์ และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มียิ่งขึ้น

พลอยศรี โปราณานนท์ (2544, หน้า 21) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องการใกล้ชิดธรรมชาติ การท่องเที่ยวแบบนี้ นักท่องเที่ยวมักจะมีกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า หรือการพายเรือไปในพื้นที่ธรรมชาติ กับมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ที่สามารถอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับพืชพันธุ์ สัตว์ป่า และระบบนิเวศในพื้นที่นั้นได้ รวมถึงการไปเยือนหมู่บ้าน หรือพื้นที่การเกษตรของชาวบ้าน การท่องเที่ยวชนิดนี้ได้รับความนิยมเป็นอันมาก เพราะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ และการเรียนรู้ธรรมชาติ

Butler 1995 อ้างใน นำชัย ทนุผล (2542. หน้า 44) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสิ่งแวดล้อม (Environmental Ethics) ในเชิงบวก แหล่งท่องเที่ยวต้องไม่ถกกันก่อน การจัดการพื้นที่ต้องได้รับการเอาใจใส่ในคุณค่าภายในของธรรมชาติ มากกว่าการชื่นชมกับการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเพื่อความสุขสบายส่วนตัว การวัดความพึงพอใจและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ต้องวัดความพึงพอใจในความรู้ และการศึกษาที่ได้รับมิใช่วัดจากสิ่งตื่นตาเร้าใจ หรือการบรรลุทางกายภาพ นอกจากนี้ ผู้นำทางและนักท่องเที่ยวจะต้องเตรียมตัวอย่างมากสำหรับประสบการณ์ที่จะได้รับ โดยเพิ่มมิติการรับรู้เชิงข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงความซาบซึ้งทางอารมณ์ด้วย

หลักการท่องเที่ยว Ecotourism Dr. Ross K Rowling (1995. p 87 - 100)

ประกอบด้วย

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ คือครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ และรวมถึงวัฒนธรรม ที่ธรรมชาตินั้น ๆ มีอยู่
2. รักรความยั่งยืนของระบบนิเวศ กล่าวคือ มีความยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐศาสตร์ สังคม สิ่งแวดล้อม
3. เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อม ลักษณะของการศึกษาที่เป็นการศึกษาถึงสภาพธรรมชาติ สภาพแวดล้อมรวมถึงสังคมในพื้นที่อันเป็นการเรียนรู้ และคำนึงถึงสภาพแวดล้อม
4. ชุมชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่
5. นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ หากนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจแล้ว จะเป็นการสร้างโอกาสในระยะยาวแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้ และสัมผัสกับระบบนิเวศ มีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติ ที่รวมเอาลักษณะ วัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ไว้ ลักษณะเฉพาะนี้จึงทำให้ Ecotourism ไม่ใช่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แม้ว่าจะมีความเกี่ยวพันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกัน การท่องเที่ยวธรรมชาติ จึงไม่ใช่ Ecotourism ทั้งหมดทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยว นั้น ๆ ด้วย ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จึงมีเพียงบางส่วนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ แหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ อาจมี

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ ได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอาจไม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

อานันท์ ปันยารชุน (2543. หน้า 4) ได้กล่าวปาฐกถาในนามของประธานกองทุนสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย ในตอนหนึ่งว่า “... ทุกวันนี้เราไม่พูดถึง Sex Tour กันแล้ว แต่พูดถึง Ecotourism คำว่า Eco มาจากคำว่า Ecology หรือระบบนิเวศ Ecotourism ซึ่งเราแปลกันว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งพานักท่องเที่ยวไปชื่นชมธรรมชาติ และในขณะที่เดียวกันก็เป็นการท่องเที่ยวที่เคารพธรรมชาติด้วย...”

Elizabeth Boo อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะวนศาสตร์ศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538. หน้า 3) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า “การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนหรือท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม”

Hector Ceballos – Lascurain 1998 อ้างใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542. หน้า 401) แห่งการอนุรักษ์ (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources หรือ INCN) ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินกับทัศนียภาพ และสัตว์ป่า รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น”

The Commonwealth Department of Tourism อ้างใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542. หน้า 402) ประเทศออสเตรเลียได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและมีการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน”

สรุปความหมายและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่ง

ให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540. หน้า 51)

จากคำจำกัดความนี้ สามารถอธิบายแต่ละข้อความให้กระจ่างและถึงความสมบูรณ์ขององค์ประกอบจากลักษณะพื้นฐานของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ดังนี้ การท่องเที่ยว คือกระบวนการท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการที่ตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายทางสังคม และเศรษฐกิจในกิจกรรมนี้ อย่างมีความรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยว การตลาดนักท่องเที่ยว รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ การจัดการการท่องเที่ยว (Destination) ที่ดี ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมาย ของการท่องเที่ยว แหล่งธรรมชาติ (Natural Attraction) นี้อาจมีองค์ประกอบเฉพาะที่เป็นธรรมชาติ หรือ องค์ประกอบอื่นๆ ด้วย จุดเน้นของการท่องเที่ยว คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในแหล่งธรรมชาติที่สำคัญ คือ ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) ที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว แหล่งธรรมชาตินี้อาจไม่จำกัด หรือจำเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามที่กำหนดไว้ก็ได้ หากมีการท่องเที่ยวในพื้นที่ใดๆ สามารถจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เอกลักษณ์ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบของแหล่งที่เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวเอกลักษณ์ที่มีความหมายกว้างๆ ที่เป็น identity หรือ เฉพาะเจาะจงที่เป็นลักษณะจริงแท้ ณ ที่นั้น (Authentic) หรือเกิดเฉพาะถิ่น (Endemic) หรือไม่เหมือนใคร (Unique) ที่มุ่งเน้น ที่ระบบนิเวศ (Ecosystem) ของพื้นที่นั้นๆ เอกลักษณ์เฉพาะถิ่นนี้ นอกจากเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นสิ่งที่ต้องรักษาไว้ไม่ให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว หากมีการเปลี่ยนแปลง ต้องเป็นไปตามธรรมชาติ แหล่งวัฒนธรรม เป็นการมุ่งเน้นจุดหมายของการท่องเที่ยว (Destination) ที่เป็นแหล่งธรรมชาติรวมทั้งวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น หรือเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันวัฒนธรรมในที่นี้ให้หมายรวมถึงผลผลิตของมนุษย์อื่น ๆ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งโบราณคดี ในสถานที่นั้นๆ แหล่งวัฒนธรรมโดยทั่วไปเป็นผลผลิตของความเจริญของมนุษย์ เป็นวิถีชีวิตที่พัฒนาจากลักษณะส่วนบุคคลจนเป็นสังคม ดัดแปลง เปลี่ยนแปลงธรรมชาติ เป็นกระบวนการพัฒนาของมนุษย์ที่ยากจะหยุดยั้งได้ ความแตกต่างของแต่ละวัฒนธรรมเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้จำกัดแหล่งวัฒนธรรมเฉพาะที่มีความ สัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือมีวิถีตามธรรมชาติ เป็นวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ภายใต้ หรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ ที่เป็นเอกลักษณ์

เฉพาะถิ่น เป็นสำคัญ แหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นกับแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ จึงกล่าวได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีรากฐานอยู่ในธรรมชาติ (Nature - based)

โดยมีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) เป็นกระบวนการที่ขาดไม่ได้ของการท่องเที่ยวประเภทนี้ จะเกิดขึ้นในทุกขณะทุกขั้นตอนของการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนซึ่งจะทำให้มีการส่งเสริมประสบการณ์ที่ดีและมากขึ้นตามลำดับ ร่วมกันในหมู่ผู้เกี่ยวข้อง การเรียนรู้ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะนักท่องเที่ยวเท่านั้นแต่รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และประชาชนท้องถิ่น ภายใต้การจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการจัดการที่ดี ถูกต้องตามหลักวิชาการ ต้องมีการเตรียมการวางแผนพัฒนาและปฏิบัติการอย่างถูกต้อง สิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องได้รับการจัดการ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบทั้งต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่และสิ่งแวดล้อมโดยรวม สิ่งแวดล้อมในที่นี้หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรของแหล่งธรรมชาติและ/ หรือ วัฒนธรรมที่มีอยู่ การท่องเที่ยว หมายถึงการจัดการการท่องเที่ยว ที่ครอบคลุมทั้งด้านการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การบริหาร และด้านการตลาดที่ต้องเหมาะสม อย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น การจัดการที่มีลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม (involvement, participation, partnership) ท้องถิ่นในที่นี้อาจหมายถึงชุมชน (community) หรือ ประชาชน (people local people) หรือรัฐบาลท้องถิ่นองค์กรปกครองท้องถิ่น (local government) ก็ได้ ทั้งนี้ควรเป็นท้องถิ่นที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้กำกับองค์การอย่างเป็นประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีสิทธิในการควบคุม ดูแลกระบวนการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นการสำรวจ วางแผน จัดการ ดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นแล้ว ยังชี้ถึงความสำคัญของท้องถิ่น และเป็นกระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนอีกด้วย ท้องถิ่นในการพัฒนาเชิงนิเวศจะให้ความสำคัญและเน้นประชาชนในพื้นที่ (ecosystem people) เป็นหลัก ส่วนประชาชนที่อยู่โดยรวม (biosphere) มีความสำคัญและควรได้รับการจัดให้มีส่วนร่วมเช่นกัน เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึก เป็นการระบุดึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว หรือกระบวนการเรียนรู้วิธีการจัดการที่ต้องมุ่งให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดจิตสำนึก (ภาวะจิตที่ตื่น และรู้ตัวและสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้า จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส การสัมผัสด้วยกาย : conscientization) อย่างแท้จริง ไม่เพียงแต่มีความเข้าใจเท่านั้นแต่สามารถ ปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติโดยอัตโนมัติ ต่อการรักษาระบบนิเวศ จิตสำนึกที่ได้ จะนำไปเพื่อให้เกิดการรักษา ระบบนิเวศไว้ไม่ให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป โดยให้คงสภาพการปฏิสัมพันธ์อย่างสมดุลไว้ให้

นานที่สุด อย่างยั่งยืน โดยจะส่งผลต่อเนื่องถึงการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งจะเกิดขึ้นในความยั่งยืนของทุกองค์ประกอบ อันอยู่ในกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540. หน้า 51 - 54)

นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จัดเป็นประเภทหนึ่งของผู้บริโภคที่ห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยมากมักอาศัยในเมืองใหญ่ และต้องการหลีกเลี่ยงความจำเจของชีวิตที่เร่งรีบ เพื่อคืนกลับธรรมชาติ หรือไม่ก็หลีกเลี่ยงหนีจากงานประจำเพื่อที่จะได้ทำกิจกรรมการผจญภัยที่ทำหาย ในธรรมชาติที่น่าตื่นเต้นและเร้าใจ เป็นไปตามระดับการกระตุ้นเร้าที่เหมาะสม นั่นคือ ผู้ที่มีความเบื่อหน่ายไม่พอใจในชีวิตที่ราบเรียบของตนเอง ก็จะถูกดึงดูดด้วยการพักผ่อนที่มีกิจกรรมหลากหลาย ทำหายและน่าตื่นเต้น ส่วนผู้ที่มีความรู้สึกที่ตนเองมีความยุ่งยาก หรือมีเรื่องราวตื่นเต้นเข้ามาในชีวิตมากเกินไปก็พยายามจะหลีกเลี่ยงกิจกรรมผจญภัย และเลือกที่จะพักผ่อนอย่างสงบตามลำพังมากกว่า Schiffman and Kanuk. (1991)

ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2541) ได้จำแนกประเภทของนักท่องเที่ยวตามพฤติกรรมที่แสดงในการท่องเที่ยวไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศคุณภาพ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในการท่องเที่ยวสูง มีความสนใจในการเรียนรู้ และระมัดระวังพฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมากแล้วจะเป็นนักท่องเที่ยวที่ได้รับการอบรมหรือแนะนำมาดี มีจิตสำนึกสูง ที่อาจเป็นผลมาจากการรับรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมมาจากต่าง ๆ หรือจากการใช้ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมานาน นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความรับผิดชอบ
2. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยทั่วไป หมายถึง นักท่องเที่ยวที่อยู่ภายในโปรแกรมการท่องเที่ยวที่จัดไว้ดีแล้ว และสามารถกำกับแนะนำให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวอาจสนใจหรือรับทราบโปรแกรมอย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตาม การเข้าร่วมกิจกรรมที่อาจแตกต่างจากกิจกรรมเดิมๆ ทำให้พวกเขามีพฤติกรรมแสดงออกที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ นักท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นกลุ่มใหญ่ที่มีอนาคตในการพัฒนาให้เป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศคุณภาพได้ แต่ทั้งนี้ควรมีการให้ข้อมูล และคำแนะนำก่อนการท่องเที่ยวเสมอ
3. นักท่องเที่ยวกึ่งนิเวศ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่อยู่ภายในโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และการผจญ

ภัย เป็นหลัก การสนใจเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหรือสิ่งที่ได้ประโยชน์ทางอ้อม การเสริมข้อมูลด้าน ความรู้อย่างถูกวิธี และน่าสนใจ จะทำให้มีความสนุกสนานและได้ประโยชน์มากขึ้น นักท่องเที่ยว ประเภทนี้ มีพื้นฐานในการอนุรักษ์ที่ดีเป็นส่วนใหญ่

4. นักท่องเที่ยวไม่มีคุณภาพ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่แสดงออกในทางที่ผิด โดยไม่สนใจกฎเกณฑ์ และแนวทางการจัดการท่องเที่ยว มีพฤติกรรมเชิงทำลายทั้งทางตรง และทางอ้อม ทั้งต่อหน้า และลับหลังเจ้าหน้าที่ โดยรวมถึงนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม และนำพฤติกรรมมาใช้ในพื้นที่อนุรักษ์จนเห็นได้อย่างชัดเจน และเกิดผลกระทบต่อทรัพยากร และบรรยากาศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการแนะนำตักเตือนรวมถึงลงโทษในกรณี ที่จำเป็น

การกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติตนเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดี จะพิจารณาได้จาก พฤติกรรมที่นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติ และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำ เพื่อให้สอดคล้องกับ แนวคิดและวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีเป้าหมายเพื่อการรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน การรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน สามารถวัดได้จากความเข้มข้นของปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้
นำชัย ทนุผล (2542 หน้า 70)

1. ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากประเภท และรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยว ที่นิยมไปเที่ยว ซึ่งให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความรู้ด้านการอนุรักษ์ การรักษา สิ่งแวดล้อมการสร้างความตระหนักในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีระดับความเข้มข้นของความสนใจ ในการพิจารณา ดังนี้

1.1 ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น มีความสมบูรณ์หลากหลาย ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องให้ความสนใจในการท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบ มวลชนตามประเพณีนิยม

1.2 มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้สัมผัสและดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ และระบบนิเวศ เช่น การศึกษาธรรมชาติ การเดินป่า การดำน้ำ ดูปะการัง การดูนก หรือการส่องสัตว์ เป็นต้น

2. การเตรียมตัวก่อนเดินทาง นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการเตรียมตัว ดังนี้

2.1 มีการเตรียมตัวศึกษาหาความรู้ โดยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือตามคำแนะนำ และ/หรือ เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการเดินทาง หรือโดยการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ก่อน เดินทาง

2.2 มีการเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือในการท่องเที่ยวอย่างครบถ้วนด้วยตนเองหรือตามคำแนะนำโดยให้ความสำคัญในอุปกรณ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือไม่ทิ้งให้เป็นขยะมูลฝอย ในขณะท่องเที่ยว เช่น กระติกน้ำ กล่องอาหาร ถุงใส่อาหาร เป็นต้น

3. การปฏิบัติตัวระหว่างการท่องเที่ยว

3.1 ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ หรือที่เห็นสมควร

3.2 มีความกระตือรือร้นในการรักษาสิ่งแวดล้อม

3.3 มีความสนใจใฝ่รู้ระหว่างการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญต่อข้อมูล กิจกรรมการสื่อความหมายหรืออื่นๆ ที่จะเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักที่ดี

3.4 มีความยินดีจ่ายในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม (เน้นการจ่ายตรงลงพื้นที่การท่องเที่ยว เช่น การบริจาค การจ่ายค่าบริการ และการส่งเสริมแนะนำ)

3.5 สนใจเข้าร่วมกิจกรรม และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

4. การปฏิบัติตนหลังการท่องเที่ยว หลังจากเดินทางกลับจากการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวควรมีการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

4.1 มีความรัก และห่วงแหนทรัพยากรที่ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น

4.2 มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4.3 ช่วยสื่อ ขยาย และเผยแพร่ข้อมูลที่ได้รับต่อผู้อื่น

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544. หน้า 24) คือ

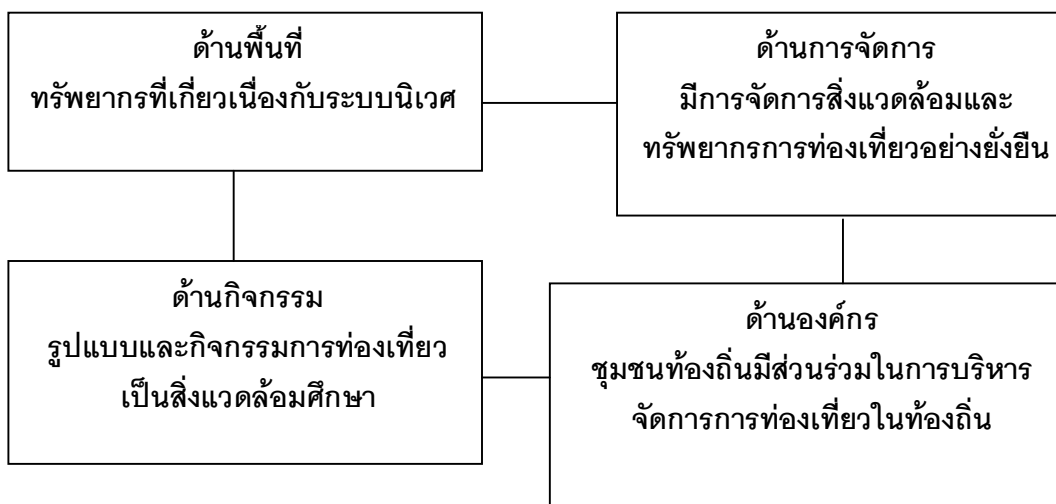
1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Homeostasis Eco - system) ในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature - Based Tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustain ably)

Managed Tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียน (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education - Based Tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยและในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในพื้นที่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation - Based Tourism)

ภาพ 1 แสดงองค์ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้

ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน อนุชา เล็กสกุลดิถิก (2541. หน้า 7)

หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Nash อ้างใน ยศ สันตสมบัติ (2542) นักวิจัยจากสมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (The Ecotourism Society) ได้นำเสนอหลักการพื้นฐาน 7 ประการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ใน การสัมมนาระดับนานาชาติเรื่อง "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ป่า และการพัฒนาชุมชน" ณ จังหวัดเชียงใหม่ ในเดือนมกราคม 2540 ซึ่งมีเนื้อหาโดยสรุป ดังนี้

ประการที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว

ประการที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบ ที่ก่อให้เกิดสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม และวัฒนธรรม

ประการที่ 3 รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องนำไปสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมและการจัดการเขตอนุรักษ์

ประการที่ 4 ชุมชนท้องถิ่นรวมทั้งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง จะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประการที่ 5 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องเน้นความสำคัญของการวางแผน และการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างหลักประกันว่าจำนวนนักท่องเที่ยว จะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของศักยภาพในการรองรับ (Carrying Capacity) ตามธรรมชาติของระบบนิเวศท้องถิ่น

ประการที่ 6 รายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้เอง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ประการที่ 7 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้ความสำคัญกับการใช้โครงสร้างพื้นฐาน ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นบนฐานความคิด ซึ่งเน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ลดละการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน และจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมอย่างแท้จริง

การท่องเที่ยวทุกแบบควรยั่งยืน คือ เชื้อประโยชน์ในการถนอมสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และเน้นที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ส่วน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เน้นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติแต่มุ่งความสนใจไปยังการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และให้ผลประโยชน์แก่ชุมชน จากความหมายต่าง ๆ จึงมีผู้ให้หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

หลักสำคัญ 5 ประการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของ Ecotourism (สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542. หน้า 2) คือ

1. ความยั่งยืน คือ ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ มีการพัฒนาประสิทธิภาพทางการท่องเที่ยว รวมทั้งปริมาณ โดยไม่เกิดผลร้ายต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งช่วยเกื้อกูล และหล่อเลี้ยงการท่องเที่ยวไว้ และต้องสร้างความเชื่อมั่นว่า รูปแบบ สถานที่ และระดับของ Ecotourism ที่ใช้จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ธรรมชาติ
2. องค์ประกอบสำคัญทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง Ecotourism อาศัยรากฐานของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติโดยมุ่งลักษณะเด่นทางชีววิทยา กายภาพ และวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม
3. ปัจจัยทางด้านความรู้และการสื่อความหมาย การศึกษา และการสื่อความหมาย นับเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยว ช่วยให้เห็นภาพรวมของสภาวะแวดล้อมโดยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของสถานที่ รวมทั้งการจัดการทรัพยากร
4. การมีส่วนร่วมและ / หรือ ผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ก่อประโยชน์แก่ชุมชน และสภาพแวดล้อม ยังปรับปรุงคุณภาพด้านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมปฏิบัติการท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดเตรียมข้อมูลความรู้ การบริการ เครื่องอำนวยความสะดวก และผลิตผล สามารถสร้างรายได้สำหรับการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรนอกเหนือไปจากผลประโยชน์ทางด้านสังคม และวัฒนธรรม
5. ความพึงพอใจของผู้บริโภค เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระยะยาวข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรจะถูกตั้งโดยกำหนดมุ่งหมาย ที่เจาะจงของการท่องเที่ยวแบบ Ecotourism ตามความหมายสมที่ปรากฏอยู่ ประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวควรเท่าเทียมกัน หรือเกินกว่าความคาดหวังจริงของพวกเขา การบริการและการสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า ควรเป็นของการอนุรักษ์ และปกป้องสิ่งที่พวกเขามาเยือน

วรรณพร วรรณชานุกร (2540. หน้า 13) กล่าวว่า หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม
2. ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่ทรัพยากรชุมชนในท้องถิ่น และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเอง ส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนไปสู่การอนุรักษ์
3. การเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมชุมชนในที่ เป็นแหล่งท่องเที่ยว
4. ในการสร้างหรือการจัดการใด ๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนด้านการท่องเที่ยวก็เป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจ และกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น ไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นการลดการไหลออกของรายได้ไปยังต่างประเทศ
5. ในการวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยว และให้บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจแต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
6. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญ ในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพยั่งยืน หรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทุบหม้อข้าวตัวเอง อย่างไรก็ตาม บริษัทนำเที่ยวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ตราบนานเท่านาน ถ้ามีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ การมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นเป็นจุดหมายปลายทางก่อนที่จะไปถึง ทั้งในรูปของภาพยนตร์ในเครื่องบิน เทป บันทึกเสียงและเอกสารเผยแพร่
7. มีการจัดการ และควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและไม่เกินความสามารถของชุมชนในท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ อีกทั้งมี

นักท่งเที่ยวสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ไม่ใช่มีเฉพาะฤดูกาล เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ทำงานในอุตสาหกรรมนี้

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในแนวคิดและหลักการดังกล่าวแล้ว หมายถึง "การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาระบบนิเวศตามแนวความคิดเชิงนิเวศวัฒนธรรมของมนุษย์ การเข้าไปศึกษาต้องยินยอมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ รับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว กิจกรรมจากการท่องเที่ยวนอกจากส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรมน้อยที่สุดแล้ว ยังต้องแสดงบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม"

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ อาจสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวแนวใหม่นั้นเป็นการท่องเที่ยว ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของธุรกิจท่องเที่ยวในระยะยาว จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด และท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมอย่างยุติธรรมที่สุด

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในแต่ละแห่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลินมีความรู้จากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้มีความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก เพราะกิจกรรมต่างๆ นั้น จะเป็นสื่อกลางนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ ควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ ต้องเป็นกิจกรรม ที่มีผลกระทบต่อธรรมชาติน้อยที่สุด หรือเป็นผลกระทบที่ป้องกัน หรือแก้ไขได้

บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา (2548. หน้า 409 - 412) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีหลากหลายรูปแบบในพื้นที่ธรรมชาติที่มีระบบนิเวศต่างๆ กัน ซึ่งการพิจารณากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นในพื้นที่ธรรมชาติ ควรพิจารณาถึงปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับพื้นที่ และทรัพยากรการนันทนาการในพื้นที่จะรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการพิจารณาถึงสภาพดั้งเดิม และคุณค่าที่มีอยู่ในธรรมชาติเป็นหัวใจของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่นกิจกรรมเดินป่า ย่อมต้องอาศัยสภาพพืชพันธุ์และสัตว์ป่า ตลอดจนสภาพภูมิทัศน์ที่น่าสนใจตามธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ของการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวประทับใจและพึงพอใจ ไม่ใช่สิ่งต่างๆ ที่ดัดแปลงหรือเสริมแต่งขึ้นมาภายหลัง ดังนั้น แม้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติจะมีความงดงาม แต่ถ้าหากมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างมาก จนกระทั่งรูปลักษณะเกิดสูญเสียไป แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นก็ไม่อยู่ในเกณฑ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องไม่ทำให้พื้นที่ และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เสื่อมโทรมลง จนไม่สามารถฟื้นตัวได้อีก

2. ปัจจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ควรส่งเสริม เป็นการพิจารณาถึงกิจกรรมท่องเที่ยวที่ควรส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลิน ความพึงพอใจ และการใกล้ชิดกับธรรมชาติแล้ว ยังต้องเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่เสริมให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้ธรรมชาติ โดยผ่านทางสื่อความหมายธรรมชาติรูปแบบต่างๆ

ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ธรรมชาตินั้นเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทย สามารถจัดแบ่งกลุ่มได้ 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลัก เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ต้องอาศัยธรรมชาติทั้งหมดในการรองรับ โดยเน้นเรื่องของการเรียนรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมท่องเที่ยวได้แก่

1.1 กิจกรรมเดินป่า ลักษณะของกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้เดินป่าระยะไกล (ตั้งแต่ 2 กิโลเมตรขึ้นไป) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิดด้วยเส้นทางเท้าที่ตัดผ่านเข้าไปในป่าที่มีจุดสวยงามดึงดูดความสนใจทางธรรมชาติรายทาง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังได้มีโอกาสเรียนรู้สรรพสิ่งจากธรรมชาติจากผู้นำทางที่มีความรู้ด้านนิเวศวิทยา และจากสื่อความหมายธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ อาจจะมีการพักแรมในป่าด้วยก็ได้ แต่สิ่งที่สำคัญจะต้องนำสิ่งของอุปโภคบริโภคทั้งหลายออกจากป่าไม่หมด รวมทั้งขยะต่างๆ ด้วย

1.2 กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ ลักษณะของกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในเรื่องต่างๆ ผ่านทางสื่อความหมายธรรมชาติรูปแบบต่างๆ ที่จัดทำขึ้นในพื้นที่ นอกเหนือจากการให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินจากการได้มาเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติแล้ว กิจกรรมศึกษาธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ การบริการศูนย์นักท่องเที่ยว (Visitor Centre) นิทรรศการกลางแจ้ง (Outdoor Exhibit) เส้นทางเดินเท้าเพื่อศึกษาธรรมชาติ (Nature Interpretative Trail) ซึ่งนักท่องเที่ยวมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบพื้นที่รักษาความสะอาดและไม่กระทำการผิดธรรมชาติทำลายต่างๆ เช่น ถอนป้ายทิ้ง ขีดเขียนลงบนป้ายหินหรือต้นไม้ ไม่ส่งเสียงดังรบกวนความสงบตามธรรมชาติ โดยมีคฤหาสน์มีหน้าที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวก่อนเข้าไปทำกิจกรรมว่าควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร จึงจะรักษาสภาพธรรมชาติและไม้ก่อผลกระทบต่อนพื้นที่

1.3 กิจกรรมและรูปพรรณชาติหรือบันทึกเทปวีดิโอธรรมชาติ ลักษณะของกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ถ่ายรูปหรือบันทึกเทปวีดิโอและบันทึกเสียงเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งที่น่าสนใจที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ป่า พืชหายาก สัตว์ป่า เป็นต้น หากสามารถบันทึกเสียงธรรมชาติด้วยก็ยิ่งดี การจัดกิจกรรมนี้จึงควรเตรียมเส้นทางที่จะนำนักท่องเที่ยวเข้าไปถ่ายรูปธรรมชาติและบันทึกเสียงเกี่ยวกับจุดที่น่าสนใจบนบันทึก และสามารถถ่ายรูปได้สวยงาม ตลอดจนรายละเอียดหรือประวัติที่น่าสนใจของสิ่งที่ควรบันทึกภาพหรือเสียงไว้

1.4 กิจกรรมดูนก ลักษณะของกิจกรรมนี้เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเรื่องนก โดยมีสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญคือ นก ชนิดต่างๆ ทั้งที่เป็นนกประจำถิ่น นกอพยพ และนกหายาก ซึ่งเส้นทางเดินเท้าที่รองรับกิจกรรมประเภทนี้ ไม่ควรมีการพัฒนาใดๆ นอกจากจุดหยุดพักบางจุดเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้จัดบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับนกต่างๆ ที่ได้พบเห็น กลุ่มนักท่องเที่ยวดูนกไม่ควรมีขนาดใหญ่มาก และควรมีมัคคุเทศก์นำทางที่มีความรู้เกี่ยวกับนกและธรรมชาติของนกในพื้นที่นั้นดีพอ ตลอดจนมีกล้องส่องดูนก คู่มือดูนกเตรียมไว้ให้กลุ่ม และเก็บค่าธรรมเนียมการให้ยืมเพื่อใช้ในกิจการด้านอนุรักษ์นกและถิ่นที่อยู่อาศัยของนก สิ่งสำคัญประการหนึ่งของกิจกรรมนี้ก็คือไม่ควรกำหนดเส้นทางเดินเท้าผ่านบริเวณทำรังหรือวางไข่ของนก ตลอดจนควรมีการควบคุมเข้มงวดไม่ให้มีการท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่รบกวนนก เช่นฤดูวางไข่ หรือฤดูผสมพันธุ์ เป็นต้น

1.5 กิจกรรมศึกษาถ้ำ ลักษณะของกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของถ้ำ เช่นกระบวนการเกิดถ้ำ ลักษณะของหินและสัณฐานธรณีประเภทของถ้ำ สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในถ้ำ การดูแลรักษาถ้ำ เป็นต้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังได้รับความเพลิดเพลินและตื่นตากับความงามแปลกเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของถ้ำอีกด้วย ถ้ำหากการเที่ยวถ้ำที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอหรือเป็นถ้ำที่ลึกและวถวน จำเป็นต้องมีมัคคุเทศก์นำทางเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว หากจะให้ดีควรมีสื่อความหมายแนะนำเรื่องการท่องเที่ยวถ้ำ และให้ความรู้เกี่ยวกับถ้ำแก่นักท่องเที่ยวในบริเวณนอกถ้ำ และต้องควบคุมดูแลให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเองด้วย

1.6 กิจกรรมศึกษาท้องฟ้า และดาราศาสตร์ ลักษณะของกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสในการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของท้องฟ้า และดาราศาสตร์ ชนิดของดาว กลุ่มดาว รูปร่าง ตำแหน่ง วงโคจรของดาวและกลุ่มดาว ตลอดจนประวัติและตำนานพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพื้นที่ธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมนี้ได้แก่ บริเวณที่โล่งหรือบนที่สูง เช่น เกาะแก่ง ชายหาดที่โล่ง พุทธรักษาที่ไม่มีต้นไม้อบบังท้องฟ้า เป็นต้น ส่วนฤดูที่เหมาะสม

กิจกรรมนี้ก็คือ ช่วงฤดูหนาว เนื่องจากท้องฟ้าไม่มีเมฆหมอกบดบัง นอกจากนั้นกิจกรรมนี้ จำเป็นต้องอาศัยผู้ชำนาญในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีอุปกรณ์ช่วย เช่น กล้องดูดาว แผนที่ดาว เป็นต้น

1.7 กิจกรรมล่องเรือศึกษาธรรมชาติ ลักษณะของกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสและเรียนรู้ธรรมชาติด้วยการล่องเรือ ซึ่งอาจสามารถทำการล่องเรือทั้งในลำน้ำ ในแหล่งน้ำธรรมชาติ ทะเล หรืออ่างเก็บน้ำก็ได้ จำเป็นต้องมีมาตรการในการให้ความรู้และความปลอดภัย แต่สิ่งที่ควรระวังจากกิจกรรมนี้ได้แก่ น้ำมันปนเปื้อนลงในแหล่งน้ำ ชยะ เสี่ยงรบกวนจากเครื่องยนต์ การรบกวนบริเวณวางไข่ของสัตว์น้ำ ฯลฯ จึงต้องช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนควบคุมไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจนกระทั่งสภาพธรรมชาติเสื่อมโทรมลงนอกจากนี้การพัฒนาสถานที่ที่เป็นจุดขึ้นลงเรือ น้ำ ควรออกแบบให้ผสมผสานกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ

2. กลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศเสริม เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อาศัยธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญในการประกอบกิจกรรม โดยเน้นถึงประสบการณ์หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติไม่มากนัก แต่จะเป็นการได้ใกล้ชิดชื่นชมธรรมชาติมากกว่า ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่

2.1 กิจกรรมชมวิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ ลักษณะของกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมและใกล้ชิดกับธรรมชาติ ซึ่งอาจทำได้ในลักษณะการเดินทางเล่นตามเส้นทางที่จัดไว้ให้ หรือเดินตามชายหาดต่างๆ หรือเป็นจุดที่อยู่กับที่ โดยนักท่องเที่ยวได้หยุดชมธรรมชาติ ณ จุดต่างๆ ที่มีคุณค่าความงามของธรรมชาติและความสะดวก มีการกล่าวกันว่า การได้ชื่นชมใกล้ชิดธรรมชาติ นอกจากนั้นการชมวิวทัศน์เป็นระยะตามความเหมาะสม แต่สิ่งที่ดึงดูดใจที่สำคัญก็คือ สภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามแปลกตา ตลอดจนลำดับของสภาพภูมิทัศน์สองข้างทางที่มีความหลากหลาย และต้องเน้นการให้ความเคารพกับความเป็นธรรมชาติ เช่น ไม่ก่อให้เกิดเสียงดัง รบกวนความสงบ การรักษาความสะอาด เป็นต้น

2.2 กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ ลักษณะของกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยว ได้ขี่จักรยานชื่นชมความงามของธรรมชาติตามเส้นทางที่กำหนดไว้ ซึ่งกิจกรรมนี้ต้องอาศัยอุปกรณ์ คือ รถจักรยานธรรมดา หรือรถจักรยานภูเขา โดยเส้นทางขี่จักรยานไม่ควรเป็นเส้นทางเดียวกับเส้นทางเดินเท้าเพื่อกิจกรรมเดินป่าหรือศึกษาธรรมชาติหรือดูนก แต่ควรเป็นเส้นทางที่มีความลาดชันในระดับต่างๆ กันตลอดเส้นทาง ตั้งแต่ 0-20 องศา และต้องเป็นเส้นทางที่ไม่ผ่านบริเวณการดำรงชีวิตหรือสืบต่อพันธุ์ของสัตว์ป่า สภาพภูมิประเทศควรมีลักษณะ

ต่าง ๆ กันเพื่อท้าทายและไม่เกิดความเบื่อหน่าย ตลอดคนมีจุดสนใจและความมุ่งมั่นตาม
 ธรรมชาติ ส่วนการพัฒนาเส้นทางที่จักรยานควรเน้นให้เข้ากับสภาพธรรมชาติ ไม่ตัดต้นไม้ใหญ่
 ไม่ต้องทำเส้นทางด้วยวัสดุก่อสร้าง อาจมีการทำร่องระบายน้ำ หรือสะพานไม้อย่างง่าย ๆ
 ในบริเวณที่ลุ่มหรือร่องน้ำ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540. หน้า 19) ได้มีการ
 นำเสนอว่า ในกระบวนการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในแต่ละแหล่ง
 เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ เพลิดเพลิน และมีความสุขจาก
 การท่องเที่ยวหรือนันทนาการนอกเวลาว่างตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 นั้นจะให้ความสำคัญกับกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก เพราะกิจกรรมต่างๆ นั้น จะเป็นสื่อกลางในการ
 นำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ใน
 ระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ ต้องเป็นกิจกรรม
 ที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้

กิจกรรมการท่องเที่ยวอาจจำแนกเป็น กิจกรรมที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมที่เน้น
 การแสดงออก และกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
 แห่งประเทศไทยได้ศึกษาทบทวนกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวทั้งสิ้น จำนวน 28 กิจกรรม
 พบว่าเป็นกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกมากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมในการแสวงหาความรู้
 อย่างไรก็ตาม กิจกรรมต่างๆ นี้ อาจมีความเหลื่อมซ้อนหรือสามารถปฏิบัติร่วมกันได้ แต่การ
 ประกอบกิจกรรมอาจมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน และจากกิจกรรมท่องเที่ยวจำนวน 28 กิจกรรม
 ดังกล่าวนั้น มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องหรือจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ 19 กิจกรรม
 ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่

- เดินป่า
- ศึกษาธรรมชาติ
- ส่องสัตว์/ดูนก
- เทียวถ้ำ/น้ำตก
- พายเรือ แคนนู เช่น คายัค, เรือใบ และกระดานโต้ลม
- ดูปะการังน้ำตื้น/น้ำลึก
- ตั้งแคมป์
- ล่องแพ

- ซี่ผ้า นั่งช้าง
 - 2. กิจกรรมเชิงนิเวศ ได้แก่
 - ถ่ายรูป บันทึกภาพ/เสียง
 - ศึกษาท้องฟ้า
 - ซักกรรณท่องเที่ยว
 - ปีน / ไต่เขา
 - ตกปลา
 - 3. กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ได้แก่
 - ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์
 - ศึกษาเรียนรู้ประวัติ ความเป็นมาของแหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์
 - ศึกษาชื่นชมงานศิลปกรรมและวัฒนธรรม
 - ร่วมกิจกรรม เรียนรู้พฤติกรรมของผู้คน
 - การศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง
- กิจกรรมที่ไม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ควรพิจารณาเพื่อพัฒนาการจัดการให้มีโอกาส

เสริมแนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่

- ล่องเรือชมธรรมชาติ
- ชมทิวทัศน์
- พักผ่อนปิกนิก
- เล่นน้ำ ว่ายน้ำ อาบแดด
- นมัสการ กราบไหว้ ตามความเชื่อ หรือแสงบุญ
- ถ่ายภาพ
- ชม/ร่วมเล่นกีฬา
- ประชุมสัมมนา
- บ้านเพิง

อุดม เขยกีวงศ์ และคณะ (2548. หน้า 106)กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย

ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลัก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยธรรมชาติทั้งหมด
รองรับโดยเน้นการเรียนรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติ กิจกรรมท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่

1.1 เดินป่าละเมาะ

- 1.2 ทัวร์เดินป่า (ค้างแรม)
- 1.3 ศึกษาธรรมชาติ
- 1.4 ถ่ายรูปหรือบันทึกวีดีโอธรรมชาติ
- 1.5 ดูนก/ส่องสัตว์
- 1.6 สำนวณถ้ำ/เที่ยวถ้ำ
- 1.7 ล่องเรือศึกษาธรรมชาติ/ล่องแพ
- 1.8 พายเรือ (แคนู,คายัค) หรือเล่นเรือใบ
- 1.9 ดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น
- 1.10 ดำน้ำลึก

2. กลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเสริม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติเป็นส่วนประกอบในการทำกิจกรรม โดยเน้นการได้ใกล้ชิดและชื่นชมธรรมชาติมากกว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติอย่างจริงจัง

- 2.1 ชมทิวทัศน์ในบรรยากาศที่สงบ
- 2.2 ชี้อภัยตามเส้นทางธรรมชาติ
- 2.3 ปีนเขา/ไต่เขา
- 2.4 พักแรมด้วยเต็นท์
- 2.5 ร่อนเครื่องร่อนขนาดเล็ก
- 2.6 ทัวร์ซาฟารี
- 2.7 พักผ่อนรับประทานอาหาร
- 2.8 เที่ยวน้ำตก
- 2.9 วินเซอร์ฟ
- 2.10 ตกปลา

กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีลักษณะเฉพาะเหมาะกับบางพื้นที่ และบางกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเครื่องมือที่ต่างกัน รวมทั้งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกัน กิจกรรมที่มีแนวโน้มเป็นกิจกรรมเชิงนิเวศ หรือกึ่งนิเวศ จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบนิเวศในพื้นที่เกี่ยวข้องกับประชาชนหรือชุมชนในท้องถิ่นมาก กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความเหมาะสม ต้องมีการจัดการการลดผลกระทบด้วย หากปราศจากมาตรการลดผลกระทบที่ดีแล้ว กิจกรรมเหล่านั้นจะเป็นตัวเร่งการทำลายทรัพยากรให้เสียหายเร็วยิ่งขึ้น

จากหลักการท่องเที่ยวได้กล่าวทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีลักษณะดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องไม่ส่งผลกระทบต่อหรือทำลายสิ่งแวดล้อม

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการวางแผนนโยบายที่ชัดเจน และมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นและเหตุผลของคนในท้องถิ่น
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องให้ความรู้และสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่น เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องสร้างความประทับใจและสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง จึงจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

จุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540. หน้า 28) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ดังนี้

1. ให้แหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศพื้นที่ ได้รับการอนุรักษ์ พื้นฟู และรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงขีดความสามารถที่รองรับได้
2. ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกเพื่อรักษาระบบนิเวศ
3. มีการจัดการที่ประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดการกำกับดูแล และการประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างเหมาะสม เสริมสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ประชาชนสามารถรักษาวิถีชีวิตที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงด้วยความสมัครใจ
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน ที่สอดคล้องกลมกลืนกับทรัพยากร และรักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและสังคมของพื้นที่
5. ให้นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างประเทศที่มีคุณภาพ เดินทางสู่ประเทศไทยให้มากขึ้น และมีนักท่องเที่ยวชาวไทย เดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในประเทศมากขึ้น รวมทั้งมีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อย่างเหมาะสม

องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism)

1. มีรายการนำเที่ยวสามารถนำเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และเป็นจริง ได้แก่ มีเอกสารแผ่นพับ แผ่นปลิว และระบบสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ ทำการตลาด และเสนอขายได้ทันที
2. ผู้รับจองทัวร์/ ผู้ขายทัวร์ เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องรายการนำเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotour Program) เป็นอย่างดี สามารถนำเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องทันที
3. มีการให้ข้อมูลล่วงหน้าแก่นักท่องเที่ยว (เน้นความสำคัญของการได้รับข้อมูลการเดินทางในระยะเวลาเพียงพอต่อการเตรียมตัว) ดังนี้
 - รายละเอียดเส้นทาง และกิจกรรม
 - การปฏิบัติตัว จริยธรรม และพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว
 - การเตรียมตัวของใช้ส่วนตัว และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ที่ไม่รวมสิ่งแวล้อม
4. มีคู่มือศึกษารวมชาติ ระบบนิเวศ วัฒนธรรม และสังคม ในพื้นที่ที่จะไปเยือนให้นักท่องเที่ยว
5. จัดให้มีมัคคุเทศก์เพียงพอต่อการดูแลและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยจัดให้มีมัคคุเทศก์ 1 คน ต่อนักท่องเที่ยว 5 - 10 คน
6. ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการลดมลพิษให้บริการนักท่องเที่ยว ไม่จำเป็นต้องหรูหรา แต่ถูกสุขลักษณะ เช่น ไม่ใช้กล่องโฟมบรรจุอาหาร หรือไม่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น งานกระดาษ แก้วกระดาษ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น
7. อาหาร น้ำดื่ม สะอาด ถูกสุขอนามัย
8. พาหนะทุกชนิดที่ใช้บรรทุก จะต้องไม่บรรทุกเกินอัตราที่กำหนด หรือเกินความสามารถของพาหนะนั้นจะรับได้ จนอาจก่อให้เกิดอันตรายได้
9. พาหนะทุกชนิดที่มีสภาพดีไม่ว่าจะเป็น รถยนต์ จักรยาน เรือ แพ และอื่นๆ และผู้ขับขี่พาหนะนั้น ขับขี่ด้วยความระมัดระวังตลอดรายการ
10. ต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดีในทุกกิจกรรม อาทิ การล่องแพต้องมีชูชีพ การขี่จักรยานต้องมีหมวกกันน็อค การนั่งช้างก็ต้องมีเชือกคาดระวังตก เป็นต้น
11. จัดให้มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล (First aid) ตลอดเวลาการเดินทาง
12. ให้มีบุคลากรที่ผ่านการอบรมด้านการปฐมพยาบาลจากหน่วยงานสาธารณสุขที่เชื่อถือได้เดินทางไปกับคณะด้วย

13. ให้นักท่องเที่ยวเดินในเส้นทางที่กำหนดเท่านั้น
14. ให้กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง โดยคำนึงถึงความสามารถในการจัดการเป็นสำคัญร่วมกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
15. มีระบบการจัดการขยะ และของเสียที่ดี ได้แก่ การลดการนำสิ่งที่จะเป็นขยะเข้าไปในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการนำขยะทุกชิ้นออกมาจากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นต้น

องค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education Based Tourism)

1. เป็นกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านธรรมชาติ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม ให้นักท่องเที่ยว
2. เป็นกิจกรรมที่ใช้เครื่องจักร และพลังเชื้อเพลิงน้อย และเป็นกิจกรรมที่ไม่ก่อมลพิษ อาทิ จักรยานท่องเที่ยว (ไม่ใช่การพั่น) เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดูนก ล่องแพ ชี่ม้า นั่งช้าง นั่งเกวียน ว่ายน้ำ ดำน้ำ ล่องเรือ พายเรือ เป็นต้น
3. มัคคุเทศก์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. มัคคุเทศก์ต้องมีความสามารถและทักษะในการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติ ระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการนำเที่ยวนั้น ๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบอย่างละเอียดถูกต้อง ชัดเจน สนุกสนาน เพลิดเพลิน
5. ในกรณีที่มัคคุเทศก์ประจำกลุ่มไม่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องเฉพาะทางนั้น ให้ผู้ประกอบการสรรหาผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นเป็นผู้อธิบาย บรรยายเรื่องนั้นๆ แทน
6. มัคคุเทศก์ต้องเป็นผู้นำด้านการปฏิบัติตนที่ดีของนักท่องเที่ยว เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่ส่งเสียงดัง กิริยามารยาท เรียบร้อย และสามารถเป็นผู้นำ ตักเตือนนักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมได้
7. เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ที่ดี ก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม
8. เป็นกิจกรรมร่วมกับเจ้าของพื้นที่ลงทุน ในระบบสื่อความหมายธรรมชาติ เป็นระบบสื่อความหมายที่ดี ให้ความรู้ เข้าใจง่าย และสนุกสนาน
9. นักท่องเที่ยว คนท้องถิ่น มัคคุเทศก์ มีส่วนในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกันอย่างเท่าเทียม

องค์ประกอบด้านองค์กรเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation Based Tourism)

1. จ้างคนท้องถิ่นทำงานในกิจกรรมนำเที่ยวเชิงนิเวศ และจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม

2. สนับสนุนให้คนท้องถิ่นเป็นผู้ประกอบการในกิจกรรมที่ตนสามารถดำเนินการได้ในท้องถิ่น ๆ เช่น ที่พัก อาหาร เป็นต้น
3. ซื้ออาหาร ผลิตภัณฑ์พื้นเมืองจากชาวบ้านในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อใช้บริการนักท่องเที่ยว โดยหลีกเลี่ยงการนำผลิตภัณฑ์ต่างๆ และอาหารจากในเมืองเข้าไป
4. สร้างระบบการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการนำเที่ยวเชิงนิเวศนั้นในทุกกระบวนการ
5. สนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ พัฒนาฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และสังคมในพื้นที่ที่นำนักท่องเที่ยวเข้าไป
6. สนับสนุนกิจกรรมสาธารณะในท้องถิ่นที่นำนักท่องเที่ยวเข้าไป
7. สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบการ เพื่อความเข้าใจอันดีในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นต่อไป
8. มีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ของตน

แหล่งท่องเที่ยวใดที่มีองค์กรประกอบครบสมบูรณ์ ทั้ง 4 ประการ ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไป ความสมบูรณ์จะลดน้อยลง จนอาจต้องเป็นการจัดการที่ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยะวดี หิริกมล (2545. หน้า บทคัดย่อ) การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย จากแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง และเพศชายมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีอายุระหว่าง 23 - 30 ปี ส่วนใหญ่เป็นโสด การศึกษาระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท ทำงานในบริษัทเอกชน
2. เดินทางไปจังหวัดสุโขทัยเพื่อศึกษาความรู้ทางประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่ไม่ค้างคืนประทับใจในความสวยงาม แต่ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว และจะกลับไปเที่ยวอีกครั้งอย่างแน่นอน
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานของประชากร กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่าอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานของประชากรกับ มวลเหตุจูงใจในการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสุโขทัยพบว่า อายุ และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับมวลเหตุจูงใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความสัมพันธ์ ระหว่าง มวลเหตุจูงใจในการตัดสินใจในการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่พบว่ามี มวลเหตุจูงใจด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

เสาวลักษณ์ นวเจริญผล (2541. หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้แบบสอบถาม นักท่องเที่ยวจำนวน 300 คน ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทย มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวถูกต้องในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และการให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

อร่ามศรี สุวิตกกุล (2548. หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 25 ปี เป็นนักเรียน / นักศึกษา มีการศึกษาระดับ บริญญาตรี เดินทางมากับเพื่อนเป็นกลุ่ม นิยมตั้งแคมป์ ได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิง นิเวศจากนิตยสาร และมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับ ดี ส่วนด้านพฤติกรรมการ ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อยู่ในระดับสูง พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับ การศึกษา ประสบการณ์ในการมาเยือนระยะเวลาในการมาเยือน ลักษณะกลุ่มของนักท่องเที่ยว การได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยว ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

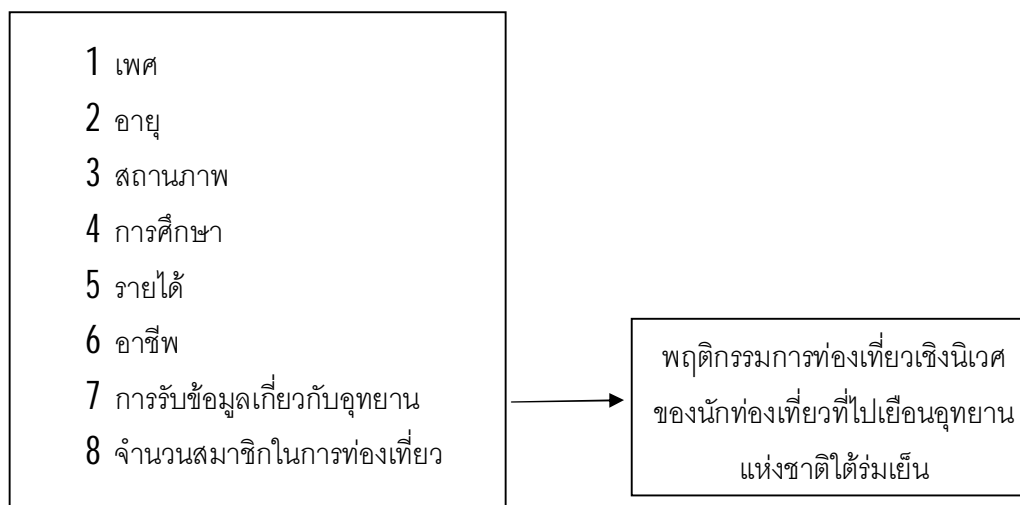
อำนวย ประสิทธิพรหม (2540. หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องจิตสำนึกใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของประชากรในโครงการโลกสดใสในบ้านเกิด จังหวัดสงขลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ระดับปานกลาง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ระดับการศึกษา การได้รับประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชน สถานภาพการเป็นสมาชิกในชุมชน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยใน ชุมชน การเป็นสมาชิกอนุรักษ์ ฯ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยมีตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ระดับการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่าง แต่พบว่า อาชีพนั้นมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการมีจิตสำนึก

ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ได้นำความรู้ในเชิงหลักการไปใช้ในชีวิตจริง

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ (Independent variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent variable)

ภาพ 2 แสดงตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ

ข้อมูลเกี่ยวกับ อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อุทยานแห่งชาติ คือ พื้นที่ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญทางระบบนิเวศวิทยา ซึ่งมีความสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นทัศนียภาพอันงดงาม น้ำตก ถ้ำ และภูเขา หรือดอกไม้ และสัตว์นานาชนิด ที่มีความสำคัญยิ่ง อุทยานแห่งชาติของประเทศไทย ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากมาย สำหรับแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้ว ยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ที่มีคุณค่าในเชิงวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ และเชิงนิเวศวิทยา อุทยานแห่งชาติของไทยส่วนใหญ่ถือเป็นแหล่งที่มีความสำคัญ ทั้งทางความสวยงามทางธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ ความสวยงามทางธรรมชาติ ภูมิประเทศ หรือภูมิศาสตร์ของอุทยานแห่งชาตินี้

เป็นที่ประจักษ์ต่อทั้งผู้มาเยือนจากในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสิ่งที่ปรากฏต่อสายตาของนักท่องเที่ยวทั้งหลายนี้ เป็นคำอธิบายในตัวเองได้เป็นอย่างดี

น้ำตกดาดฟ้า อุทยานแห่งชาติไทรโยค เป็นน้ำตกที่สูงใหญ่ที่สุดในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนชั้นทั้งหมดจำนวน 22 ชั้นสูงสุดเป็นหน้าผาสูงชันประมาณ 80 เมตร ในฤดูฝนน้ำจะไหลลงมาเต็มหน้าผาราวกับว่าไหลลงมาจากปากฟ้า จึงได้ชื่อว่า "ดาดฟ้า" น้ำตกดาดฟ้าเป็นน้ำตกที่มีความสวยงามมาก ร่มรื่นไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด มีทิวทัศน์อันสวยงามมีแอ่งน้ำสามารถให้นักท่องเที่ยวลงเล่นน้ำได้สัมผัสถึงธรรมชาติ มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมธรรมชาติอย่างไม่ขาดสาย น้ำตกดาดฟ้า ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร อยู่ห่างจากตัวอำเภอบ้านนาสาร ประมาณ 22 กิโลเมตร การเดินทางจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปตามถนนสาย 4009 (สุราษฎร์ธานี - นาสาร) ระยะทาง 30 กิโลเมตร ถึงสามแยกบ้านเชิงพร้า ตรงข้ามโรงเรียนควนสุบรรณ เลี้ยวซ้ายไปตามถนน รพช. อีก 12 กิโลเมตร ถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติไทรโยค และน้ำตกดาดฟ้า

อุทยานแห่งชาติไทรโยค มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอบ้านนาสาร อำเภอเวียงสระ จังหวัด สุราษฎร์ธานี สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบชื้น มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด และมีจุดเด่นตามธรรมชาติที่สวยงาม เช่น หน้าผา ถ้ำ น้ำตก ตลอดจนมีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์การสู้รบที่เหลืออยู่ เช่น ค่ายบังเกอร์ อุโมงค์ มีเนื้อที่ประมาณ 265,625 ไร่ หรือ 425 ตารางกิโลเมตร

ประวัติความเป็นมา อุทยานแห่งชาติไทรโยค

อุทยานแห่งชาติไทรโยค (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2548 หน้า 512 - 515) อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในอดีตเขาช่องช้างเคยเป็นฐานที่มั่นของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) เพราะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน ในปี พ.ศ. 2508 ทางราชการเริ่มเข้าทำการปราบปราม แต่ความยากลำบากต่อการเข้าสู่พื้นที่ทำให้กองกำลังของพคท. เติบโตขึ้นกว่าเดิมมาก ในปี พ.ศ. 2514 - 2516 ทางราชการจึงทำการปราบปรามอย่างหนักและต่อเนื่อง แต่สภาพเหตุการณ์และสภาพพื้นที่เป็นอุปสรรคทำให้การปราบปรามไม่ได้ผลเต็มที่ ทำให้หมู่บ้านช่องช้างกลายเป็นหมู่บ้านปิดอยู่ภายใต้อิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ในปีต่อๆ มา มีเหตุการณ์การต่อสู้ที่สำคัญหลายครั้ง อาทิ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ถูกลอบปลงพระชนม์ขณะประทับอยู่บนเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ เหตุการณ์สังหาร นายสวัสดิ์ พันเกษม รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี พ.ศ. 2520 และการปล้นสะดมรถที่สถานีพุนพิน จังหวัด

สุราษฎร์ธานี ในปี พ.ศ. 2522 ทำให้ราษฎรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีขวัญเสียหวาดผวาลี้ภัยต่อความตายมาตลอด

ต่อมา พลเอกหาญ ลีนาถนันทน์ แม่ทัพภาคที่ 4 ได้ใช้แผนปฏิบัติการ “ได้ร่มเย็น” เข้าปราบปราม พคท. ในเขตจังหวัด สุราษฎร์ธานี โดยเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2525 ได้ใช้กำลังจากกองทัพแห่งชาติอันประกอบด้วย ข้าราชการทหาร ตำรวจ และ พลเรือน กระทำการกวาดล้างครั้งใหญ่ ในครั้งนั้นใช้เวลาเพียง 10 วัน ก็สามารถปราบปรามได้สำเร็จและ ใช้เวลาอีกประมาณ 3 เดือน ในการเคลียร์พื้นที่และยึดค่ายใหญ่ๆ อาทิ ค่าย นปถ.508 ค่าย 511 และค่ายบริวารต่าง ๆ จนกระทั่งในวันที่ 1 มิถุนายน 2525 ทางราชการได้ประกาศให้ประชาชนเข้าไปประกอบอาชีพในพื้นที่ที่อยู่อาศัยเดิมต่อไปได้ตามปกติ

ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2526 กองอุทยานแห่งชาติได้รับแจ้งจากนายทวี พูนผล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 (เกาะแตน) ตำบลตลิ่งงาม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ นายไพบูลย์ เศรษฐมาลันนท์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง ว่าที่บริเวณเขาช่องช้าง อำเภอนาสาร มีน้ำตกขนาดใหญ่หลายแห่งสวยงามมากกองอุทยานแห่งชาติจึงได้ทำการสำรวจเบื้องต้นประกอบด้วยสำนักงานป่าไม้เขต 0020 สุราษฎร์ธานี ได้มีหนังสือ ที่ กษ 0714 (สฎ) /2041 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2526 ส่งรายงานผลการสำรวจน้ำตกเหมืองทวด ตั้งอยู่ที่บ้านเหมืองทวด หมู่ที่ 2 ตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีความสวยงามตามธรรมชาติ โดยขอให้จัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ต่อมาสภาตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร ได้มีหนังสือลงวันที่ 28 มกราคม 2530 ผ่าน นายพาสกร จรุงรัตน์ และ นายสุทธิพร โพธิ์เพชร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหนังสือลง วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2530 ถึง พลเอกหาญ ลีนาถนันทน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขอให้ทางราชการสนองความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร ได้จัดตั้งอุทยานแห่งชาติขึ้นในท้องที่บ้านปลายน้ำเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร ซึ่งมี “น้ำตกหนานดาดฟ้า” ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ กรมป่าไม้ จึงได้มีคำสั่งที่ 492/2530 ลง วันที่ 20 มีนาคม 2530 ให้ นายสมควร หิรัญสาลี เจ้าพนักงานป่าไม้ 4 ไปทำการสำรวจเบื้องต้นบริเวณป่าสงวนแห่งชาติคลองน้ำเฒ่า ท้องที่ตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัด สุราษฎร์ธานี และในพื้นที่อำเภอและจังหวัดใกล้เคียง

ปรากฏว่า ในบริเวณดังกล่าวมีสภาพพื้นที่สวยงามและมีจุดเด่นทางธรรมชาติหลายแห่งตลอดจนมีประวัติศาสตร์การสู้รบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในอดีตมา เหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ตามรายงานผลการสำรวจลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2530 กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ จึงดำเนินการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็นขึ้น โดยนำชื่อของ “ยุทธการได้

ร่มเย็น” มาเป็นมงคลนามของอุทยานแห่งชาติแห่งนี้ ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติ ได้ร่มเย็น ได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แล้ว ประกอบด้วยพื้นที่ทั้งหมด 265,625 ไร่ โดยได้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินป่าไชยคราม ป่าวัด ประดู่ แปลงที่สอง และป่าคลองน้ำเต่า ในท้องที่ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ ตำบลทุ่งเตา ตำบลลำพูน ตำบลพรุพี อำเภอนาสาร และตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 245 ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2543 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 73 ของประเทศไทย

แหล่งท่องเที่ยวและจุดเด่นที่น่าสนใจ

เนื่องจากมีสภาพป่าที่สมบูรณ์ ทำให้เกิดปรากฏตามธรรมชาติที่เป็นจุดเด่นและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประชาชนในท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปประกอบด้วย

น้ำตกตาดฟ้า

เป็นน้ำตกที่มีขนาดใหญ่และสูงที่สุดในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มี 10 ชั้น ชั้นสูงสุดมีหน้าผาสูงชันประมาณ 80 เมตร ในฤดูฝนน้ำตกจะมีน้ำมากไหลพรั่งพลเต็มหน้าผาควรวาไหลลงมาจากปากฟ้า จึงได้ชื่อว่าน้ำตกตาดฟ้า ตั้งอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 7 ตำบล ลำพูน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี บริเวณน้ำตกตาดฟ้าเป็นป่าดิบชื้นสภาพสมบูรณ์ มีต้นไม้สูงใหญ่จำนวนมาก ส่วนตามพื้นที่ล่างก็มีเฟิน หวาย ขึ้นหนาแน่น

น้ำตกเหมืองทวด

เป็นน้ำตกที่รู้จักกันแพร่หลายในเขตอำเภอบ้านนาสาร มี 7 ชั้น ชั้นสูงสุดประมาณ 20 เมตรบริเวณน้ำตกร่มรื่นมีแอ่งสวยงาม ตั้งอยู่ที่บ้านเหมืองทวด หมู่ที่ 1 ตำบล เหมินพูนทรัพย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

น้ำตกสามห้าเจ็ด

เป็นน้ำตกที่สวยงามมากสูงประมาณ 25 เมตรมีน้ำไหลตลอดปี ต้องเดินเท้าเข้าไป 3 กิโลเมตร น้ำตกตั้งอยู่ใกล้ค่าย 357 อดีตเป็นค่ายพักของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ตั้งอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 17 ตำบล บ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

น้ำตกเพชรพนมวัฒน์

เป็นน้ำตกที่สวยงามสูงประมาณ 30 เมตร บริเวณน้ำตกมีหน้าผาหินเป็นหินชั้นมีลักษณะแปลกตางดงาม ต้องเดินเท้าเข้าไป 3 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 7 ตำบล ช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

น้ำตกคลองน้ำเฒ่า

เป็นน้ำตกที่สวยงามมากมีน้ำไหลตลอดปี สูงประมาณ 35 เมตร บริเวณน้ำตกมีหน้าผาหิน เป็นหินชั้นกว้างมีลักษณะแปลกตาดูงดงามต้องเดินเท้าเข้าไปประมาณ 900 เมตร ลักษณะคลองน้ำเฒ่า มีลักษณะ 2 ชั้น มีน้ำไหลลาดลงมาเป็นสามสายสวยงามมาก ตั้งอยู่ที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติชั่วคราว (พรุกป่า) ในท้องที่ หมู่ที่ 14 ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

น้ำตกคลองคันเบ็ด

เป็นน้ำตกที่สวยงาม สูงประมาณ 20 เมตร มีจำนวน 7 ชั้น บริเวณน้ำตกมีหน้าผาหินเป็นชั้น ๆ มีลักษณะงดงามตา ต้องเดินเท้าเข้าไปประมาณ 500 เมตร ตั้งอยู่ในท้องที่ หมู่ที่ 14 ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ถ้ำเหมก

เป็นถ้ำปูน ไม่กว้างมากแต่มีเพดานถ้ำสูง ภายในถ้ำมีผึ้งหลวงเกาะ ทำรังเป็นจำนวนมากทุกปี ถ้ำนี้อยู่ใกล้กับน้ำตกตาต่า ตั้งอยู่ในท้องที่ หมู่ที่ 7 ตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ถ้ำเหม็น (ถ้ำขมื่น)

เป็นถ้ำหินปูน มีขนาดกว้างใหญ่มาก ภายในถ้ำแยกได้หลายเส้นทาง บางเส้นทางยาวไม่ต่ำกว่า 1 กิโลเมตร มีหินงอกหินย้อยที่สวยงาม มีค้างคาวและมูลค้างคาวจำนวนมาก ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ถ้ำปลา

เป็นถ้ำหินปูนขนาดใหญ่เป็นถ้ำน้ำลอดทะเลได้ภูเขา ยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ทะลุจากภูเขาด้านตะวันออกสู่ด้านตะวันตก มีคูหาขนาดใหญ่ที่มีหินงอกหินย้อยสวยงาม อยู่ใกล้กับถ้ำขมื่น

เขาหนอง

เป็นภูเขาที่สูงที่สุดใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สูงประมาณ 1,530 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีเมฆหมอกปกคลุมยอดเขาตลอดปี บนยอดเขามีหนองน้ำ มีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ มีพันธุ์ไม้ป่าดิบและป่าดิบเขา มีมอสและตะไคร่น้ำเกาะตามลำต้นไม้ อากาศหนาวเย็น

สันเขื่อน

เป็นแนวสันเขาด้านตะวันออกของอุทยานแห่งชาติ มีความยาวประมาณ 40 กิโลเมตร มองจากระยะไกลจะเป็นแนวเขาเรียบเสมอเป็นทิวยาวบนสันเขา มีระดับความสูง 1,000 – 1,300

เมตรจากระดับน้ำทะเล มีสัตว์ป่าและพันธุ์พืชหลายชนิดที่ไม่สามารถพบเห็นตามป่าเบื้องล่าง รวมถึงพันธุ์ไม้และกล้วยไม้ป่า ที่หายาก

ลักษณะภูมิประเทศ

มีสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้มีความยาวประมาณ 40 กิโลเมตร จากทิศเหนือในเขตอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีจรดทิศใต้ที่ต่อเนื่องกับพื้นที่ราษฎร์ในเขตอำเภอบ้านนาสารและอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยเขาโคกงาย เขาขุนห้วยลิทธิ์ เขาไทร เขาญวนเฒ่า เขาไม้ไผ่ เขาเหล็ก เขาหนามเตย เขาคีรีหลน เขาลาเขาพุก่า เขาปลายหน มียอดเขาสูงสุดคือ ยอดเขาหนอง สูงประมาณ 1,530 เมตรจากระดับน้ำทะเล เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธาร มีลำคลองที่สำคัญหลายสาย เช่น คลองขวาง คลองลำพูน คลองกิ่งยาว คลองแควระ คลองตาเพชร คลองกงเสียด เป็นต้น ในพื้นที่ด้านทิศตะวันตกมีภูเขาหินปูนกระจายอยู่บางส่วน โดยเฉพาะในเขตอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงเกิดเป็นถ้ำที่สวยงามน่าพิศวง

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น โดยทั่วไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ อุณหภูมิโดยเฉลี่ยของพื้นที่ในแต่ละช่วงของปีเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก อุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ และมีค่าเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 26 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนรายปีไม่น้อยกว่า 1,600 มิลลิเมตรโดยปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายเดือนมากที่สุดใน เดือนพฤศจิกายน ช่วงเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่ำสุด คือ เดือนกุมภาพันธ์

พืชพรรณและสัตว์ป่า

พื้นที่อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็นประกอบด้วย สามารถจำแนกสังคมพืชออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ป่าดิบชื้น เป็นสังคมพืชส่วนใหญ่ของอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 325 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 75 ของพื้นที่ โดยจะอยู่ตั้งแต่บริเวณที่เป็นพื้นที่ราบหรือที่มีความสูงของพื้นที่ไม่มากนัก ตั้งแต่ 300 - 1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เป็นป่าที่อยู่ในบริเวณที่มีความชื้นสูง โดยมากพบตามหุบเขาและริมห้วย และอาจแบ่งเป็นสังคมย่อยได้ตามลักษณะของความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางของพื้นที่ และชนิดของพืชพรรณที่ขึ้นอยู่ได้ 2 ลักษณะ คือ ป่าดิบชื้นในพื้นที่ต่ำ ขึ้นอยู่ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบริมห้วยและหุบเขา พื้นที่อยู่สูงจากสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณไม่เกิน 300 เมตร โครงสร้างของป่ามีอยู่ 3 ระดับ ชั้นเรือนยอด เรือนยอดชั้นบนสูง 30 - 50 เมตร พันธุ์ไม้สำคัญที่พบได้แก่ ยาง ตะเคียนทอง ไข่เขียว

ตะเคียนทราย พะยอมทราย และหลุมพอค เรือนยอดไม้ชั้นสอง มีความสูงตั้งแต่ 15 - 30 เมตร พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ ยางแสด ส้านขน เรือนยอดไม้ชั้นสามมีความสูงประมาณ 5 - 15 เมตร พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ ชมพูป่า คอแลน ไฟกา และชก พืชพื้นล่างประกอบด้วยพืชในวงศ์ขิงข่า หวาย ชนิดต่างๆ เช่น หวายกำพวน หวายแดง หวายเล็ก และ ปาดิบขึ้นเชิงเขา เป็นป่าที่เกิดอยู่ในบริเวณที่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มากกว่า 300 เมตร แต่ไม่เกิน 1,000 เมตร โครงสร้างของป่ามีอยู่ 3 ระดับชั้นเรือนยอด เรือนยอดชั้นบนสูง 30 - 50 เมตร พันธุ์ไม้สำคัญที่พบได้แก่ ยางปาย ยางแดง และยางเสี้ยน เรือนยอดไม้ชั้นสองมีความสูงตั้งแต่ 15 - 30 เมตร พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ พญาไม้ ก่อเรียน ก่อเล็ก และสังเคียด เรือนยอดไม้ชั้นสามมีความสูงประมาณ 5 - 15 เมตร พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ สนโหลก และกะเบาสิง พืชพื้นล่างประกอบด้วย พืชในวงศ์เฟิน ขิงข่า หวายชนิดต่างๆ เช่น หวายปู่เจ้า หวายขี้ไก่ หวายฝั่ง หวายขี้เสี้ยน และหวายแค้น

ปาดิบเขา

เป็นพื้นที่ป่าที่อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ 1,000 เมตร ขึ้นไป ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณตอนกลางและบริเวณสันเขาด้านตะวันออกของอุทยานแห่งชาติ ความสูงของพื้นที่ในระดับนี้ จะขึ้นถึงยอดเขาที่มีเมฆหมอกปกคลุมอยู่เกือบตลอดปี คือ บริเวณยอดเขาหนอง มีความสูงประมาณ 1,530 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เป็นบริเวณที่มีความชื้นสูง อุณหภูมิต่ำ สังคมไม้ที่พบมักมี ลำต้นเตี้ยและคดงอ ชั้นเรือนยอดจะเสมอเป็นระดับเดียวกัน ตามลำต้นมีมอส และเฟินเกาะอยู่หนาแน่น

ป่ารุ่นหรือป่าเหล่า

เป็นสังคมพืชที่เกิดจากการทดแทนสภาพธรรมชาติเดิม ภายหลังการถูกทำลาย ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติทางด้านทิศตะวันตก พันธุ์ไม้ที่สำคัญเป็นพืชเบิกนำจำพวก ปอหนูช้าง ฟุ้งฟ้า หัวกา พังแหรใหญ่ ล่อ และกะลอลน เป็นต้น อุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็นเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าจำนวนมาก เนื่องจากพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติได้ถูกทำลาย เปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และชุมชนอยู่อาศัย ทำให้สัตว์ป่าถูกล่าและแหล่งที่อยู่อาศัยถูกจำกัด สัตว์ป่าขนาดใหญ่หลายชนิดสูญพันธุ์และที่กำลังจะสูญพันธุ์ สัตว์ที่เหลืออยู่ส่วนมากจึงเป็นสัตว์ขนาดกลางจนถึงขนาดเล็กซึ่งสามารถจำแนกชนิดออกได้เป็น

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

ชนิดพันธุ์สัตว์ที่พบประเภทนี้ได้แก่ ช้างป่า สมเสร็จ ซึ่งเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ที่ยังหลงเหลืออยู่ สัตว์ขนาดกลางจำพวก เสือ เลียงผา หมิวาย แมวป่า ชะนี เก้ง กระซัง หมูป่า และสัตว์ขนาดเล็ก เช่น กระรอก อ้นเล็ก เม่นหางพวง และอีเห็นข้างลาย เป็นต้น

นก

สำรวจพบประมาณ 133 ชนิด เช่น นกตะขาบทุ่ง นกกก เหยี่ยวรุ้ง นกกระปูดใหญ่ นกเงือกปากดำ นกเงือกหัวหงอก นกแซงแซวหางบ่วงเล็ก นกเขี้ยวคราม นกตีทอง นกบั้งรอกแดง นกอีวาบ ตี๊กแต่น นกหัวขวานแดงลาย นกหัวว่า และนกเขาเขียว เป็นต้น

สัตว์เลื้อยคลาน

ที่พบในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ได้แก่ เต่าหวาย เต่านา เต่าหก เต่าเหลือง ตะพาบแก้มแดง ตะกวด เขี้ย กิ้งก่าบินปีกสีส้ม กิ้งก่าบินคอดำ กิ้งก่าหัวแดง จิ้งเหลนดินจุดดำ จิ้งเหลนบ้าน จิ้งจกหางแหลม ตี๊กแกบ้าน งูสิงหางดำ งูเขียว หัวจิ้งจก งูเขียวบอน และงูเหลือม เป็นต้น

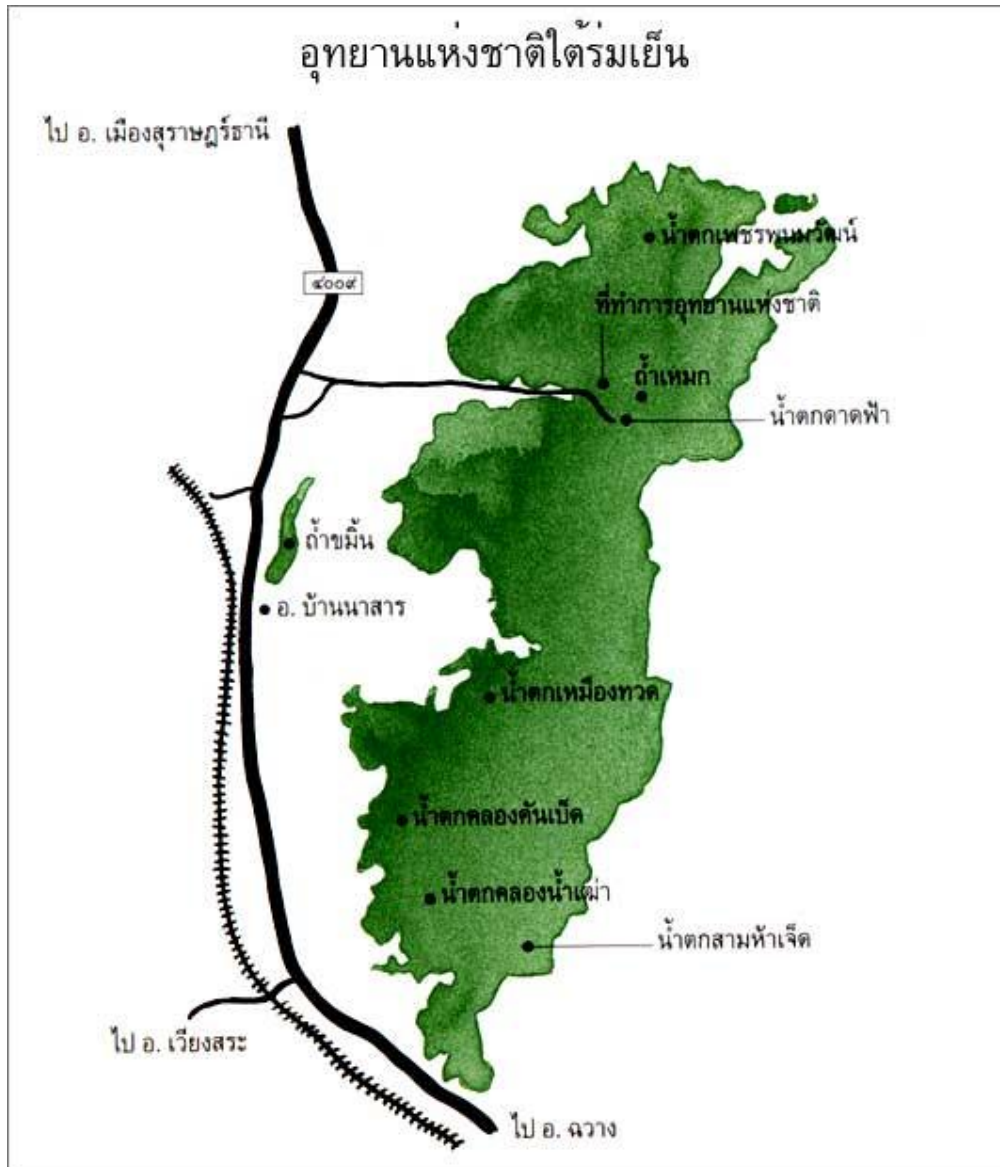
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

ส่วนใหญ่พบเห็นได้ง่ายในช่วงฤดูฝน ในช่วงหน้าแล้งมักหลบซ่อนหรือจำศีล ที่พบ ได้แก่ กบหูต กบหนอง จงโคร่ง เขียดตะปาด เขียดจิก อึ่งกราย คางคกเล็ก และอึ่งอ่างบ้าน เป็นต้น

ในที่นี่ผู้ศึกษาศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติได้มียืน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การเดินทาง

จากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปตามเส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4009 (สุราษฎร์ธานี - นาสาร) ระยะทาง 35 กิโลเมตร ถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติ และถ้ำขมิ้น ซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ ตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพ 3 แสดงแผนที่ตั้งอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยาน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2546. หน้า 128) พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มีกฎหมายและประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ดังนี้

พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ฉบับนี้แบ่งเป็น 5 หมวด ได้แก่

หมวดที่ 1 ว่าด้วยการกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 6 ว่า "เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจ ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน ก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกา

หมวด 2 ว่าด้วยคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 9 ว่า "ให้มีกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ" ประกอบด้วยปลัดกระทรวงเกษตรเป็นประธาน อธิบดีป่าไม้ ผู้แทนกรมมหาดไทย ผู้แทนกรมที่ดิน และกรรมการอื่นไม่เกินสิบเอ็ดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรี แต่งตั้ง" และได้บัญญัติถึงหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ตามนัย มาตรา 15 ดังนี้

มาตรา 15 คณะกรรมการมีหน้าที่ให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีในเรื่องต่อไปนี้

1. การกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ และการขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ
2. การคุ้มครอง และดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ
3. เรื่องที่รัฐมนตรีปรึกษา

หมวด 3 ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ นับเป็นบทบัญญัติที่เป็นหัวใจของ พ.ร.บ. นี้ เพื่อคุ้มครอง และดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ มิให้เสียหายหรือถูกทำลาย ผู้ที่ฝ่าฝืน เช่นผู้ที่บุกรุกเขตอุทยานแห่งชาติ หรือการนำแร่ธาตุหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือนำสัตว์ป่าออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ อาจถูกจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับก็ได้

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

1. ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า
2. เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น
3. นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์

4. ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทราย
5. เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ หนอง บึง ท่วมท้น หรือเหือดแห้ง
6. ปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก
7. เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ถ่านไม้ ครั่ง เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว
8. เก็บ หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
9. นำยานพาหนะเข้าออกหรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
10. นำอากาศยานขึ้นลงในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
11. นำหรือปล่อยปลุกสัตว์เข้าไป
12. นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี
13. เข้าไปดำเนินการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
14. ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ
15. นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใดๆ เข้าไปเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้
16. ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง
17. ส่งเสียงอื้อฉาวหรือ กระทำการอื่นอันเป็นการรบกวน หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ แก่คนหรือสัตว์
18. ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่างๆ ในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น
19. ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง

และในมาตรา 22 ได้บัญญัติถึงกรณีที่มีการบุกรุกเขตอุทยานแห่งชาติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิด ทำลายหรือรื้อถอนสิ่งนั้นๆ ออกไปให้อุทยานแห่งชาติได้ ตามนัยมาตรา 22 ดังนี้

มาตรา 22 ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เป็นเหตุให้มีสิ่งปลูกสร้างใหม่ หรือมีสิ่งอื่นใดในอุทยานแห่งชาติผิดไปจากสภาพเดิม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำ

ความผิดทำลายหรือรื้อถอนสิ่งนั้นๆ ออกไปให้พ้นอุทยานแห่งชาติหรือทำในสิ่งนั้นๆ หรือเพื่อปกป้องหรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำการดังกล่าวแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งเสียเองก็ได้ตามสมควรแก่กรณี และผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ชดเชยค่าใช้จ่าที่ต้องเสียไปในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการเสียเองนั้น

หมวด 4 ว่าด้วยเรื่องเบ็ดเตล็ด คือ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนในการให้บริการ หรือให้ความสะดวก หรือให้พักอาศัยในเขตอุทยานแห่งชาติได้ตามมาตรา 23

หมวด 5 ว่าด้วยบทกำหนดโทษ ตั้งแต่มาตรา 24 ถึงมาตรา 29

มาตรา 24 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (1) (2) (3) (4) หรือ (5) ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 25 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (6) (7) (9) (10) (11) (12) มาตรา 17 หรือ มาตรา 18 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือ ปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 26 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (2) (3) (4) (7) ถ้าปรากฏว่าสัตว์ หรือทรัพย์สินที่เก็บหา หรือนำออกมีราคาเพียงเล็กน้อย หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อย ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกิน 500 บาท

มาตรา 27 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 (8) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) หรือ (19) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

มาตรา 28 บรรดาความผิดตามมาตรา 25 มาตรา 26 และมาตรา 27 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่อำนาจเปรียบเทียบได้

มาตรา 29 บรรดาอาวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้ และยานพาหนะใดๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดตามมาตรา 16 (1) สุวานแผ้วถาง หรือ เมาป่า หรือตามมาตรา 16 (2) สุวานทำให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ หรือตามมาตรา 16 (3) สุวานทำให้เป็นอันตรายต่อสัตว์ หรือตามมาตรา 16 (4) อาจทำให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย แก่ดิน หิน กรวดหรือทราย ให้รับเสียทั้งสิ้นโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิด และผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือไม่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดของประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ และการประมวลผลข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ข้อมูลที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลดังกล่าว
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นิตยสาร แผ่นพับ วารสารทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าทางเว็บไซต์ เป็นต้น

ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้จากหน่วยงานของรัฐบาล และ เอกชน เช่น สภาวิจัยแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และระบบอินเทอร์เน็ต

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ประชากร คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนอุทยานแห่งชาติ ได้ร่วมเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2548 มีนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น จำนวน 16,886 คน สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคใต้ เขต 5 (2549) ได้คำนวณนักท่องเที่ยวเฉลี่ย ใน 1 เดือน เพื่อเป็นตัวแทนจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละเดือนดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือน} &= \frac{16,886}{12} \\ &= 1,407 \text{ คน / เดือน} \end{aligned}$$

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เป็นการเก็บข้อมูลโดยมีเกณฑ์ไม่แน่นอน ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย เพศชาย และเพศหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป เนื่องจากตามกฎหมายเป็นบุคคลที่มี บัตรประจำตัวประชาชน และสำเร็จการศึกษาภาคบังคับแล้ว นับเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะ แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้โดยเน้นนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น ในบริเวณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ถ้ำขมิ้น น้ำตกคาดฟ้า และน้ำตกเหมืองทวด ทั้งที่เข้ามาพัก ค้างแรม และไม่พักค้างแรม จำนวนจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 1 เดือน จากเดือน มกราคม 2548 ถึง เดือนธันวาคม 2548 เป็นตัวแทนจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละเดือน โดยยอมให้เกิด ความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 โดยใช้สูตรของ Yamane (Yamane. 1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	=	จำนวนประชากร
	e	=	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ กำหนดให้มีค่า

เท่ากับร้อยละ 5

เมื่อแทนที่ค่าประชากรในสูตรจะได้ผลลัพธ์ดังนี้

$$\begin{aligned}
 &= \frac{1,407}{1 + 1407 (0.05)^2} \\
 &= 311.45 \\
 &= 311 \text{ คน}
 \end{aligned}$$

จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ทั้งหมด 311 คน เพื่อความคลาดเคลื่อนของแบบสอบถามผู้วิจัยจึงเก็บแบบสอบถาม จำนวน 350 ชุด

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่

1. ลักษณะทางด้านประชากร

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 สถานภาพ
- 1.4 การศึกษา
- 1.5 รายได้
- 1.6 อาชีพ
- 1.7 การไม่พักค้างคืน
- 1.8 วัตถุประสงค์ในการเดินทาง
- 1.9 จำนวนสมาชิกในการท่องเที่ยว
- 1.10 การทำกิจกรรม

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม 4 ตอนมีทั้งคำถามปลายเปิด และปลายปิด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ เป็นลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ และเติมข้อความรวมทั้งกรอกตัวเลขตามความจริง ซึ่งมีคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปในการเดินทาง และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การมาเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่ำเย็น ท่องเที่ยวอย่างไร การได้รับข้อมูลการท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในการเดินทาง จำนวนสมาชิกในกลุ่ม การทำกิจกรรม เป็นลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ และเติมข้อความรวมทั้งกรอกตัวเลขตามความจริง ซึ่งมีคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติได้ร่ำเย็น แบบเลือกตอบ 1 ข้อ ประกอบด้วยข้อความทางบวก และทางลบดังนี้

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1. ข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,13,20

2. ข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 7,11,12,14,15,16,17,18,19

ลักษณะ ของคำถามเป็นการประเมินค่าแบบกำหนดเป็นตัวเลข (numerical rating scale) 5 อันดับ โดยคำถามแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือกตอบทั้งหมด 5 ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	คะแนนข้อความทางบวก	คะแนนข้อความทางลบ
ปฏิบัติทุกครั้ง	4	0
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	1
ปฏิบัติบางครั้ง	2	2
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	1	3
ไม่เคยปฏิบัติเลย	0	4

การแปลผลคะแนนของแบบสอบถามเรื่องการปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (interval scale) ซึ่งผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณหาความกว้างของชั้น ดังนี้

กัลยา วาณิชย์บัญชา (2544. หน้า 29) ใช้วิธีแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยคำนวณจากค่าพิสัย (range) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{พิสัย} &= \frac{\text{คะแนนรายข้อสูงสุด} - \text{คะแนนรายข้อต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

จากการพิจารณาดังกล่าว จึงกำหนดระดับการปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับการปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
0.00 - 1.33	น้อย
1.34 - 2.66	ปานกลาง
2.67 - 4.00	มาก

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยแปลความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังนี้
 คะแนน 0.00 - 1.33 หมายถึง มีพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับน้อย
 คะแนน 1.34 - 2.66 หมายถึง มีพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง
 คะแนน 2.67 - 4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก

ตอนที่ 4 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง มีวิธีการดำเนินการดังนี้

จัดทำหนังสือขออนุญาตกรมอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเข้าไปเก็บแบบสอบถาม ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานใช้แบบสอบถามจำนวน 350 ชุด

ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในด้านสถานที่ ข้อมูลท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางประวัติศาสตร์ ของอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น และสอบถามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อใช้ประกอบกับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ครั้งนี้ไปวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- สถิติวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐาน t -test และ F -test โดยกำหนด

ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- ใช้การเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย

และผลทดสอบจากการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากร ของนักท่องเที่ยว
2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทาง
3. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. การทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์

\bar{X} หมายถึง ค่าเฉลี่ย

S.D. หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t หมายถึง ค่าการแจกแจงแบบ t จากการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างสองกลุ่มตัวอย่าง

P หมายถึง ค่าความน่าจะเป็นของความคาดเคลื่อนแบบที่ 1

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

df หมายถึง ชั้นของความเป็นอิสระ

SS หมายถึง ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวยกกำลังสอง

MS หมายถึง ค่าเฉลี่ยของผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง

ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากร ของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

เพศ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.70 และรองลงมา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.30

อายุ นักท่องเที่ยวส่วนมากมีอายุ ส่วนมากมีอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.70 รองลงมา อายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.10 และส่วนน้อยอายุ มากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.90

สถานภาพสมรส นักท่องเที่ยวส่วนมากมีสถานภาพ สมรส คิดเป็นร้อยละ 58.90 รองลงมา มีสถานภาพ โสด คิดเป็นร้อยละ 36.90 และส่วนน้อยสถานภาพหม้าย คิดเป็น ร้อยละ 1.1

ระดับการศึกษา นักท่องเที่ยวส่วนมาก มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40.90 รองลงมาคือ มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.00 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.60 และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็น ร้อยละ 2.60 ตามลำดับ

รายได้ นักท่องเที่ยวส่วนมาก มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.7 รองลงมาคือ มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.30 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.90 และส่วนน้อยมีรายได้สูงกว่า 30,001 คิดเป็นร้อยละ 3.10 ตามลำดับ

อาชีพ นักท่องเที่ยวส่วนมาก ประกอบอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงาน/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 23.10 ประกอบ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 19.7 นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 14.90 ยังไม่ทำงาน/รอ การบรรจุ และส่วนน้อย อื่น ๆ คือ แม่บ้าน ตามลำดับ

ตาราง 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากร ของนักท่องเที่ยว

ลักษณะพื้นฐานทางด้านประชากร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	148	42.30
	หญิง	202	57.70
	รวม	350	100
อายุ			
	น้อยกว่าหรือ เท่ากับ 20 ปี	58	16.60
	21 - 30 ปี	83	23.70
	31 - 40 ปี	97	27.70
	41 - 50 ปี	88	25.10
	มากกว่า หรือเท่ากับ 51 ปี	24	6.90
	รวม	350	100
สถานภาพ			
	โสด	129	36.90
	สมรส	206	58.90
	หย่า	11	3.10
	หม้าย	4	1.10
	รวม	350	100.00
ระดับการศึกษา			
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	112	32.00
	มัธยมศึกษา / อาชีวศึกษา	143	40.90
	ปริญญาตรี	86	24.60
	สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	9	2.60
	รวม	350	100.00

ตาราง 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากร ของนักท่องเที่ยว (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานทางด้านประชากร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้			
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	216	61.70
	10,001 - 20,000 บาท	92	26.30
	20,001 - 30,000 บาท	31	9.00
	สูงกว่า 30,001 บาท	11	3.10
รวม		350	100.00
อาชีพ			
	นักเรียน, นักศึกษา	52	14.90
	รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ	140	40.00
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	69	19.70
	เกษตรกรรวม	81	23.10
	ยังไม่ทำงาน, รอการบรรจุ	6	1.70
	อื่นๆ	2	0.60
รวม		350	100.00

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทาง และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลการเดินทางของนักท่องเที่ยวประกอบด้วย การมาเยือนอุทยาน ปราณภูผา ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การมาเยือนอุทยาน พบว่านักท่องเที่ยวส่วนมากเลือกเดินทางไปน้ำตกดาดฟ้า คิดเป็นร้อยละ 86.60 รองลงมาคือ เดินทางไปน้ำตกเหมืองทวด คิดเป็นร้อยละ 37.10 และน้อยที่สุดที่ถ้ำขมิ้น คิดเป็นร้อยละ 34.60 ตามลำดับ

การมาเยือนอุทยานครั้งนี้พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ไม่พักค้างคืน คิดเป็นร้อยละ 94.00

ตาราง 2 แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การมาเยือน อุทยานแห่งชาติ ได้ร่วมเย็นๆ	น้ำตกตาดฟ้า จำนวน (คน)	ร้อยละ	น้ำตกเหมือง ทวด จำนวน (คน)	ร้อยละ	ถ้ำขมิ้น จำนวน (คน)	ร้อยละ
เลือกท่องเที่ยว	303	86.60	130	37.10	121	34.60
ไม่เลือกท่องเที่ยว	47	13.40	220	62.90	229	65.40
รวม	350	100.00	350	100.00	350	100.00

ข้อมูลการเดินทางของนักท่องเที่ยวประกอบด้วย การพักค้างคืนของนักท่องเที่ยว
ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตารางที่ 3 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การพักค้างคืน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนมากพักค้างคืนจำนวน 1 คืน คิดเป็นร้อยละ
58.33 และน้อยที่สุดพักค้างคืนมากกว่า 3 คืน คิดเป็นร้อยละ 4.17

ตาราง 3 แสดงการพักค้างคืนของนักท่องเที่ยว

การมาเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่พักค้างคืน	329	94.00
พักค้างคืนเป็นจำนวน	21	6.00
รวม	350	100.00
1 คืน	14	58.33
2 คืน	7	29.17
3 คืน	2	8.33
มากกว่า 3 คืน	1	4.17
รวม	24	100.00

ข้อมูลการเดินทางของนักท่องเที่ยวประกอบด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ
อุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี วัตถุประสงค์ในการเดินทาง

ท่องเที่ยวในครั้งนี้ และจำนวนสมาชิก ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตารางที่ 4 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติได้เริ่มขึ้น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนมาก ได้รับข้อมูลข่าวสารจากครอบครัว/ญาติ/เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 76.00 รองลงมาคือ ได้รับข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 9.70 สื่อสิ่งพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 7.70 โทรทัศน์วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 4.60 และส่วนน้อยที่มีบ้านพักอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ที่คือ น้ำตกตาตฟ้า น้ำตกเหมืองทวด และถ้ำขมิ้น คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ท่องเที่ยวเพื่อศึกษารวมชาติ คิดเป็นร้อยละ 29.40 รองลงมาคือ เพื่อเข้าร่วมสัมมนา/ฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 10.00 เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 8.60 เพื่อเป็นเส้นทางผ่าน คิดเป็นร้อยละ 7.40 เพื่อเยี่ยมญาติ/เพื่อน คิดเป็น 3.70 และน้อยที่สุดอื่น คือ เพื่อ ตามลำดับ

จำนวนสมาชิก พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนมาก มีจำนวนสมาชิก 5 - 8 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมาคือ จำนวนสมาชิกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 จำนวนสมาชิกมากกว่าหรือเท่ากับ 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 จำนวนสมาชิก 9 - 12 คน คิดเป็น 6.00 และน้อยที่สุดจำนวน 13 - 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงการได้รับข้อมูลการท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ในการเดินทาง จำนวนสมาชิก
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(n = 350)

พฤติกรรมการท่องเที่ยว		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การได้รับข้อมูลการท่องเที่ยว			
	ครอบครัว/ญาติ/เพื่อน	266	76.00
	โทรทัศน์/วิทยุ	16	4.60
	สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	27	7.70
	ททท.	34	9.70
	อื่นๆ	7	2.00
รวม		350	100.00
วัตถุประสงค์ในการเดินทาง			
	เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	30	8.60
	เพื่อศึกษารวมชาติ	103	29.40
	เพื่อเข้าร่วมสัมมนา	35	10.00
	เป็นเส้นทางผ่าน	26	7.40
	เพื่อเยี่ยมญาติ	13	3.70
	อื่นๆ	2	0.60
รวม		350	100.00
จำนวนสมาชิก			
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 คน	129	36.90
	5 - 8 คน	168	48.00
	9 - 12 คน	21	6.00
	13 - 15 คน	8	2.30
	มากกว่าหรือเท่ากับ 16 คน	24	6.90
รวม		350	100.00

ข้อมูลการเดินทางของนักท่องเที่ยวประกอบด้วย ความต้องการทำกิจกรรมของ นักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้นในครั้งนี้ ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตารางที่ 5 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ความต้องการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติ ได้ร่วมนั้นในครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนมากทำกิจกรรมเล่นน้ำตก คิดเป็นร้อยละ 79.10 รองลงมาคือ นั่งเล่น คิดเป็นร้อยละ 67.70 ถ่ายรูป คิดเป็นร้อยละ 55.1 เติมน้ำดื่ม คิดเป็นร้อยละ 47.40 ตั้งแคมป์พักแรม คิดเป็นร้อยละ 6.90 ส่องสัตว์ คิดเป็น 5.70 และน้อยที่สุด อื่น ๆ คือ ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงความต้องการทำกิจกรรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ความต้องการทำกิจกรรม	เล่นน้ำตก	ร้อยละ	ถ่ายรูป	ร้อยละ	นั่งเล่น	ร้อยละ
เลือกทำกิจกรรม	277	79.10	193	55.10	237	67.70
ไม่เลือกทำกิจกรรม	73	20.90	157	44.90	113	32.30
รวม	350	100.00	350	100.50	350	100.00

ตาราง 5 แสดงความต้องการทำกิจกรรม (ต่อ)

ความต้องการ ทำกิจกรรม	เดิน ศึกษา ธรรม ชาติ	ร้อยละ	ตั้ง แคมป์ พักแรม	ร้อยละ	ส่อง สัตว์	ร้อยละ	อื่นๆ	ร้อยละ
เลือกทำ กิจกรรม	166	47.40	24	6.90	20	5.70	6	1.70
ไม่เลือกทำ กิจกรรม	184	52.60	326	93.10	330	94.30	344	98.30
รวม	350	100.00	350	100.00	350	100.00	350	100.00

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติได้ร่เริ่มเียนฯ

จากการสอบถามพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยวจำนวน 20 ข้อ
ดังในตารางที่ 6 พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ดี เกินกว่า ร้อยละ 60 ขึ้น
มีอยู่จำนวน 11 ข้อ คือ

ข้อ 1 นักท่องเที่ยวได้เตรียมตัวก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว โดยมีการหาข้อมูลเกี่ยวกับ
แหล่งท่องเที่ยว

ข้อ 2 นักท่องเที่ยวจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าอุทยานฯ

ข้อ 4 นักท่องเที่ยวคำนึงถึงข้อบังคับของอุทยานแห่งชาติก่อนทำกิจกรรมต่างๆ

ข้อ 5 นักท่องเที่ยวทิ้งขยะในที่ ที่อุทยานแห่งชาติจัดให้เท่านั้น

ข้อ 6 ถ้านักท่องเที่ยวพบเห็นผู้มีพฤติกรรมทำลายสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในแหล่ง
ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะรายงานให้เจ้าหน้าที่อุทยานฯ ทราบ

ข้อ 8 เมื่อนักท่องเที่ยวพบเห็นความเสียหายเกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว ในอุทยานฯ
นักท่องเที่ยวนจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่อุทยานฯ

ข้อ 9 เมื่อท่านพบเห็นนักท่องเที่ยวอื่นทำลายสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวจะเข้าไป
ตักเตือน

ข้อ 10 นักท่องเที่ยวท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญในการไม่ทำลายความเป็นธรรมชาติที่มีอยู่เดิม

ข้อ 13 ถ้านักท่องเที่ยวได้พบเห็นสัตว์ป่าในอุทยานฯ นักท่องเที่ยวจะดูอยู่ห่างๆ และไม่ส่งเสียงรบกวน

ข้อ 17 นักท่องเที่ยวนำภาชนะใส่อาหารประเภท กล่องโฟม ถูงพลาสติก เข้าไปใช้ในสถานที่ท่องเที่ยว เพราะสะดวกในการรับประทาน

ข้อ 20 เมื่อนักท่องเที่ยว เดินทางกลับออกจากป่า นักท่องเที่ยวมีการกำจัดขยะ และนำขยะกลับออกมาทิ้งในที่ ที่อุทยานฯ จัดให้

จากการวิเคราะห์โดยภาพรวมแล้วพบว่า นักท่องเที่ยวมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เท่ากับ 2.56 ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์แล้ว นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก

ตาราง 6 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว

(n = 350)

พฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	\bar{x}	S.D	ระดับพฤติกรรม
1. ท่านได้เตรียมตัวก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว โดยมีการหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	3.01	1.39	มาก
2. ท่านจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าอุทยาน ฯ	2.91	1.72	มาก
3. ท่านเข้าไปศึกษาหาข้อมูล ความรู้ในศูนย์บริการ นักท่องเที่ยว ณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็น ฯ	2.00	.00	ปานกลาง
4. ท่านคำนึงถึงข้อบังคับของอุทยานแห่งชาติก่อนทำ กิจกรรมต่างๆ	2.77	1.69	มาก
5. ท่านทิ้งขยะในที่ ที่อุทยานฯจัดไว้เท่านั้น	2.77	1.81	มาก
6. ถ้าท่านพบเห็นผู้มีพฤติกรรมทำลายสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว ท่านจะรายงานให้เจ้าหน้าที่ อุทยาน ฯ ทราบ	2.87	1.45	มาก
7. การได้ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรี เช่น กีตาร์ ร่วมกับ ครอบครัว / ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ระหว่างพักผ่อน เป็นกิจกรรมที่ท่านทำ ในการท่องเที่ยว	2.00	.00	ปานกลาง
8. เมื่อท่านพบเห็นความเสียหายเกิดขึ้นกับแหล่ง ท่องเที่ยว ในอุทยานฯ ท่านจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่อุทยานฯ	2.83	1.48	มาก
9. เมื่อท่านพบเห็นนักท่องเที่ยวอื่น ทำลายสิ่งแวดล้อม ที่ท่านจะเข้าไปตักเตือน	3.07	1.37	มาก
10. ท่านท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับการไม่ทำลาย ความเป็นธรรมชาติที่มีอยู่เดิม	5.00	.00	มาก

ตาราง 6 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว (ต่อ)

(n = 350)

พฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	\bar{x}	S.D	ระดับ พฤติ กรรม
11. กิจกรรมที่ท่านจะทำจะทำลายสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด	2.00	.00	ปานกลาง
12. ท่านระมัดระวังในการเดินป่า หลีกเลี่ยงการเดินเหยียบย่ำไม้ดอก หรือ ต้นไม้ สมุนไพรต่างๆ	2.44	0.64	ปานกลาง
13. ถ้าท่านได้พบเห็นสัตว์ป่าในอุทยาน ฯ ท่านจะดูอยู่ห่างๆ และไม่ส่งเสียงดังรบกวน	2.82	1.68	มาก
14. ท่านให้อาหารแก่สัตว์ป่าในอุทยาน ฯ เพื่อจะได้ใกล้ชิด และเห็นสัตว์ป่านาน ๆ	2.00	.00	ปานกลาง
15. ท่านให้อาหารปลาบริเวณน้ำตก เพื่อจะได้ดูปลาที่มากินอาหารจำนวนมาก	2.00	.00	ปานกลาง
16. การเที่ยวป่าในครั้งนี้ท่านมีการประกอบอาหารรับประทานในป่าเพื่อให้เข้ากับบรรยากาศ	2.00	.00	ปานกลาง
17. ท่านนำภาชนะใส่อาหารประเภท กล่องโฟม ถุงพลาสติก เข้าไปใช้ในสถานที่ท่องเที่ยวเพราะสะดวกในการรับประทาน	2.82	1.68	มาก
18. เมื่อท่านใช้ภาชนะใส่อาหารเรียบร้อยแล้ว ท่านทำความสะอาดภาชนะในแหล่งน้ำธรรมชาติ	2.00	.00	ปานกลาง
19. ท่านทิ้งน้ำจากการชำระล้าง ลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ	2.00	.00	ปานกลาง
20. เมื่อท่านเดินทางกลับออกจากป่า ท่านมีการกำจัดขยะ และนำขยะกลับออกมาทิ้งในที่ ที่อุทยาน ฯ จัดให้	2.76	1.84	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	51.25	2.56	มาก

การทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย

ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยนี้ ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งผลการทดสอบมีดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่มี เพศ ต่างกัน โดยใช้ t-test พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ

เพศ	n จำนวน	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	SD	t	df	sig
ชาย	148	2.46	.419	1.42	348	0.619
หญิง	202	2.40	.437			
รวม	350	2.43	.428			

สมมติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีอายุต่างกัน โดยใช้ ANOVA ในการทดสอบ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ

ตาราง 8 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ

อายุ	n จำนวน	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	SD	t	df	Sig.
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	58	2.39	.487	2.55	4	0.039*
21 - 30 ปี	83	2.43	.407			
31 - 40 ปี	97	2.33	.393			
41 - 50 ปี	88	2.51	.438			
มากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปี	24	3.54	.424			
รวม	350	2.42	.430			

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 8 พบว่า นักท่องเที่ยวสมมติฐานที่ 5 นักท่องเที่ยวที่มีอายุ โดยใช้ ANOVA ในการทดสอบ ต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบค่าทางสถิติ แบบ shceffe ปรากฏว่าไม่พบ ค่าความแตกต่างรายคู่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพ ต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีสถานภาพ ต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพ ต่างกัน จะมีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไม่ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 9

ตาราง 9 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว จำแนกสถานภาพ

สถานภาพ	n จำนวน	\bar{x} ค่าเฉลี่ย	SD	t	df	Sig.
โสด	129	2.38	.435	.80	3	0.495
สมรส	209	2.45	.431			
หย่า	11	2.52	.353			
หม้าย / แยกกันอยู่	4	2.40	.410			
รวม	350	2.42	.430			

สมมติฐานที่ 4 นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน โดยใช้ ANOVA ในการทดสอบ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน จะมีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 10

ตาราง 10 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{x}	SD	t	df	Sig.
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	112	2.51	.479	5.36	3	0.001*
มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา	143	2.44	.386			
ปริญญาตรี	86	2.31	.413			
สูงกว่าปริญญาตรี	9	2.11	.397			
รวม	350	2.42	.430			

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาต่ำกว่า มัธยมศึกษาจะมีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวมากกว่า

นักท่องเที่ยวที่มี ระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อร่ามศรี สุวิติกกุล

ในเรื่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ระดับ การศึกษามีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการพิจารณา สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมยื่น อำเภอบ้านนาสารจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา

ตาราง 11 แสดงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระดับ การศึกษาโดยการเปรียบเทียบรายคู่

พฤติกรรม การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	(I) ระดับการศึกษา	(J) ระดับการศึกษา	Mean Difference (I-J)
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	.07274
		ปริญญาตรี	.20016*
		สูงกว่าปริญญาตรี	.40184
	มัธยมศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	-.07274
		ปริญญาตรี	-.12742
		สูงกว่าปริญญาตรี	.32910
	ปริญญาตรี	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	-.20016*
		มัธยมศึกษา	-.12742
		สูงกว่าปริญญาตรี	.20168
	สูงกว่าปริญญาตรี	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	.40184
		มัธยมศึกษา	-.32910
		ปริญญาตรี	-.20168

* $p < .05$

จากตาราง 11 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา โดยการเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธีการ **Scheffe** พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลุ่มต่ำกว่ามัธยมศึกษา ($\bar{X} = 2.51$) มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกับกลุ่มปริญญาตรี ($\bar{X} = 2.31$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ **0.05** นอกนั้นไม่แตกต่าง

สมมติฐานที่ 5 นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีรายได้ ต่างกัน โดยใช้ **ANOVA** ในการทดสอบ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 12

ตาราง 12 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้

รายได้	n	\bar{X}	SD	t	df	Sig.
ต่ำกว่า 10,000 บาท	216	2.44	.428	1.44	3	0.231
10,001 - 20,000 บาท	92	2.35	.427			
20,001 - 30,000 บาท	31	2.43	.445			
สูงกว่า 30,001 บาท	11	2.58	.424			
รวม	350	2.42	.430			

สมมติฐานที่ 6 นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพ ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอาชีพ ต่างกัน โดยใช้ **ANOVA** ในการทดสอบ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพ ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ **0.05** ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ดังตารางที่ 13

ตาราง 13 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	\bar{X}	SD	t	df	Sig.
นักเรียน/นักศึกษา	52	2.31	.466	3.19	5	0.008*
รับราชการ	140	2.37	.410			
ประกอบธุรกิจ	69	2.44	.445			
เกษตรกรรวม	81	2.56	.394			
ยังไม่ทำงาน	6	2.42	.493			
อื่นๆ	2	2.68	.530			
รวม	350	2.42	.430			

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 14 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ โดยการเปรียบเทียบรายคู่

พฤติกรรม การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)
	นักเรียน	รับราชการ	-.06673
		ประกอบธุรกิจส่วนตัว	-.13843
		เกษตรกรรวม	-.25905*
		ยังไม่ทำงาน	-.11090
		อื่นๆ	-.36923
	รับราชการ	นักเรียน	.06673
		ประกอบธุรกิจส่วนตัว	-.07170
		เกษตรกรรวม	-.19231
		ยังไม่ทำงาน	-.04417
		อื่นๆ	-.30250

ตาราง 14 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ โดยการเปรียบเทียบรายคู่ (ต่อ)

พฤติกรรม การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I-J)
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน	.13843
		รับราชการ	.07170
		เกษตรกร	-.12061
		ยังไม่ทำงาน	.02754
		อื่นๆ	-.23080
	เกษตรกร	นักเรียน	.25905*
		รับราชการ	.19231
		ประกอบธุรกิจส่วนตัว	.12061
		ยังไม่ทำงาน	.14815
		อื่นๆ	-.11019
	ยังไม่ทำงาน	นักเรียน	.11090
		รับราชการ	.04417
		ประกอบธุรกิจส่วนตัว	-.02754
		เกษตรกร	-.14815
		อื่นๆ	-.25833
	อื่นๆ	นักเรียน	.36923
		รับราชการ	.30250
		ประกอบธุรกิจส่วนตัว	.23080
		เกษตรกร	.11019
		ยังไม่ทำงาน	.25833

* $p < .05$

จากตาราง 11 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ โดยการเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธีการ Scheffe พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ($\bar{X} = 2.56$) มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกับ กลุ่มที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา ($\bar{X} = 2.31$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่แตกต่าง

สมมติฐานที่ 7 นักท่องเที่ยวที่มีการรับทราบข้อมูลของอุทยาน ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการรับข้อมูลของอุทยาน ต่างกัน โดยใช้ ANOVA ในการทดสอบ พบว่านักท่องเที่ยวที่มีการรับข้อมูลของอุทยาน ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 15

ตาราง 15 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามการรับข้อมูล

การรับข้อมูล	n	\bar{X}	SD	T	df	sig
ครอบครัว	266	2.44	0.425	1.825	4	0.124
โทรทัศน์	16	2.49	0.463			
สื่อสิ่งพิมพ์	27	2.39	0.411			
ททท.	34	2.25	0.449			
อื่นๆ	7	2.59	0.447			
รวม	350	2.43	0.439			

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 8 นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยว ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตก ต่างกัน

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีจำนวนนักท่องเที่ยว ต่างกัน โดยใช้ ANOVA ในการทดสอบ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยว ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 16

ตาราง 16 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวนนักท่องเที่ยว

(n = 350)

จำนวน นักท่องเที่ยว	n	\bar{x}	SD	t	df	sig
น้อยกว่า 4	129	2.38	.391	1.10	4	0.358
5 - 8	168	2.43	.433			
9 - 12	21	2.49	.502			
13 - 15	8	2.61	.557			
มากกว่า 16	24	2.50	.494			
รวม	350	2.42	.430			

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสภาพแวดล้อมในอุทยานฯ รวมทั้งการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้แบบสอบถาม จากนักท่องเที่ยว จำนวน 350 คน และนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และหาค่าความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวกับพฤติกรรมท่องเที่ยว ด้วยวิธี t -test และ T -test สรุปผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาโดยภาพรวมของ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2550 จำนวน 350 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 - 40 ปี การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท รองลงมาคือ 10,001 - 20,000 บาท อาชีพหลักคือ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ / พนักงาน / ลูกจ้าง รองลงมา เกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็นฯ

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเยือนอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็นฯ ส่วนใหญ่เดินทางไปที่ท่องเที่ยวที่น้ำตกตาดฟ้า รองลงมาคือน้ำตกเหมืองทวด และถ้าขมึ้นตามลำดับท่องเที่ยวแบบไม่พักค้างคืน ส่วนมาก ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติไทร่มเย็น ฯ

จากคนภายในครอบครัว / ญาติ / เพื่อน มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อ ศึกษาธรรมชาติ ส่วนมากมีจำนวนสมาชิกในการเดินทางอยู่ระหว่าง 5 - 8 คน กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ปฏิบัติ คือ เล่นน้ำตก นั่งเล่น ถ่ายรูป ตามลำดับ

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้น ๔ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

- พฤติกรรมด้านบวก พบว่านักท่องเที่ยว ท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับการไม่ทำลายความเป็นธรรมชาติที่มีอยู่เดิม อยู่ในระดับที่ดี โดยมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง เกินร้อยละ 60 และ ส่วนใหญ่เกินร้อยละ 60 นักท่องเที่ยวเข้าไปศึกษาหาข้อมูล ความรู้ในศูนย์บริการการ นักท่องเที่ยว โดยพบว่ามีการปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
- พฤติกรรมด้านลบ พบว่านักท่องเที่ยว ท่องเที่ยวโดยมีการได้ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรี เช่น กีตาร์ เป็นกิจกรรมที่ท่านทำในการท่องเที่ยว เน้นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะทำทำลายสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด นักท่องเที่ยวระมัดระวังในการเดินป่า หลีกเลี่ยงการเดินเหยียบย่ำไม้ ดอก หรือต้นไม้สมุนไพรต่าง ๆ นักท่องเที่ยวให้อาหารแก่สัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติได้ร่วมนั้น ๔ การให้อาหารปลาบริเวณน้ำตก การประกอบอาหารรับประทานในป่า เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศ เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศ ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง การนำภาชนะใส่อาหารประเภท กล่องโฟม ถุงพลาสติก เข้าไปใช้ในสถานที่ท่องเที่ยวเพราะสะดวกในการรับประทาน ทำความสะอาดภาชนะในแหล่งน้ำธรรมชาติ ทิ้งน้ำจากการชำระล้าง ลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยพบว่ามีการปฏิบัติ นาน ๆ ครั้ง

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

- สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวมีน้อยไม่เพียงพอ ต่อ นักท่องเที่ยวเมื่อถึงฤดูกาลท่องเที่ยว
- ควรมีมาตรการในการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยว ให้สมดุลกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่ การจัดระบบการให้การศึกษาเพื่อสร้างจิตสำนึก เพราะในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นั้นเป็นผู้ปฏิบัติมีระดับความรู้ที่แตกต่างกันเกิดความเข้าใจผิดพลาดและปฏิบัติไม่ถูกต้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ มีผลต่อความยั่งยืนของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ในแหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้น
- ควรเน้นการจัดการท่องเที่ยวโดยมีทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว มีวิวัตทัศน์ เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยว เข้ามาในพื้นที่ และเพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าทางการ

ท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติได้รุ่มเย็นฯ ได้รับผลกระทบจากนักท่องเที่ยวที่ไม่มีความรับผิดชอบ ต่อสิ่งแวดล้อม

- จัดให้มีการเผยแพร่ ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้แพร่หลายผ่านสื่อต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างคุณภาพให้นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งจะช่วยเสริมการดำเนินงานแก่ระดับปฏิบัติในพื้นที่ที่จัดให้มีการท่องเที่ยว

อธิปราชผล

จากการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติ ได้รุ่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติได้รุ่มเย็นฯ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่แสดงออกในการท่องเที่ยวที่พบที่อุทยานแห่งชาติ ได้รุ่มเย็นฯ ได้แก่

- นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คุณภาพ พบว่า นักท่องเที่ยว มีความรับผิดชอบในการท่องเที่ยว สูง มีความสนใจในการเรียนรู้ และระมัดระวังพฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความรับผิดชอบ

- นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยทั่วไป นักท่องเที่ยวสามารถกำกับ ตักเตือนแนะนำ นักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ ทำให้มีพฤติกรรมแสดงออกที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ นักท่องเที่ยวจึงจัดให้นักท่องเที่ยวมีคุณภาพได้ แต่ควรมีการให้ข้อมูล และคำแนะนำก่อนการเดินทางท่องเที่ยว เสมอ

- นักท่องเที่ยวกึ่งนิเวศ นักท่องเที่ยวเน้นความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และการพจญภัยเป็นหลัก มีการเล่นน้ำตก เดินศึกษาธรรมชาติ ร้องเพลง เล่นดนตรี นักท่องเที่ยวประเภทนี้มีพื้นฐานในการอนุรักษ์ที่ดีเป็นส่วนใหญ่

- นักท่องเที่ยวไม่มีคุณภาพ นักท่องเที่ยวที่ไม่สนใจกฎเกณฑ์ และแนวทางในการจัดการท่องเที่ยว มีพฤติกรรมทำลายสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากร และบรรยากาศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการ ตักเตือนจากเจ้าหน้าที่ อุทยาน และได้รับการลงโทษในกรณีที่เป็น

การปฏิบัติตนเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดี ที่พบในอุทยานแห่งชาติได้ร่่มเย็น ๙ ได้แก่

- ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวมีกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เรียนรู้สัมผัสและดูแลรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นอย่างดี ได้แก่ การเล่นน้ำตก การเดินศึกษาธรรมชาติ การเดินป่า
- การเตรียมตัวก่อนเดินทาง นักท่องเที่ยวมีการศึกษาหาข้อมูล ในระดับ น้อย แต่ก็มีความสนใจที่จะศึกษาเห็นได้จาก การเข้าไปศึกษาหาข้อมูลในที่ในการของอุทยานแห่งชาติได้ร่่มเย็น๙ ในระดับดีมาก นักท่องเที่ยวมีการเตรียมอุปกรณ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือไม่ทิ้งให้เป็นขยะมูลฝอย เช่น กล่องโฟม ถุงใส่อาหาร
- การปฏิบัติตัวระหว่างการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่อุทยานกำหนดไว้ มีความกระตือรือร้นในการรักษาสิ่งแวดล้อม เน้นการท่องเที่ยวที่ทำลายสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด นักท่องเที่ยวมีความยินดีง่ายในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเน้นการจ่ายตรงลงพื้นที่การท่องเที่ยว เช่นนักท่องเที่ยวจ่ายค่าธรรมเนียม ในการเข้าอุทยานแห่งชาติได้ร่่มเย็น ทุกครั้ง
- การปฏิบัติตนหลังการท่องเที่ยว มีความรักและความห่วงหาแนธรรมชาติ ช่วยสื่อขยาย และเผยแพร่ข้อมูลที่ได้รับต่อผู้อื่นด้วย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติได้ร่่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากร ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่

การวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ ระหว่างข้อมูลพื้นฐาน ของประชากรกับพฤติกรรม การท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน จะมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวต่างกัน นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวต่างกัน และนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพ ต่างกันที่จะมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวที่ต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนเพศ สถานภาพ รายได้ การรับข้อมูลการท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยว พบว่าไม่มี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ หมายความว่านักท่องเที่ยวที่มีเพศ สถานภาพ รายได้ การรับข้อมูลการท่องเที่ยว จำนวน นักท่องเที่ยว จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อจำกัดในด้านของระยะเวลา ด้านงบประมาณในการศึกษา ดังนั้นเพื่อให้เป็นแนวทางแก่ผู้ที่จะศึกษาต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรจะศึกษาความคิดเห็นต่อความพร้อมของการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ ได้ร่วมเย็นฯ ในกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่ม อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ช่วงฤดูการท่องเที่ยว และที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็นฯ เช่น กลุ่มผู้ประกอบการด้านธุรกิจท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ และ ลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเย็นฯ
2. ระยะเวลาในการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลควรใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 เดือน เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น
3. ศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการจัดการตามแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
(2548). อุทยานแห่งชาติในประเทศไทย. สำนักอุทยานแห่งประเทศไทย
กรุงเทพมหานคร.
- กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
แห่งชาติ. กรุงเทพฯ : บริษัท อัลซ่าจำกัด.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2542). การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- กรรณิกา พิมลศรี. (2547). พฤติกรรมกรท่องเที่ยวแบบผจญภัยโดยใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อ.
วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ
ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (ไม่ปรากฏวันที่ เดือน ปี ที่เผยแพร่). อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 25 พฤศจิกายน 2549. จาก: http://www2.suratthani.go.th/index.php?option=com_content&task=view&id=101&Itemid=418
- ฐลสิทธิ์ ชูชาติและคณะ. (2544). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “รูปแบบการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศในเขตลุ่มน้ำแม่ น้ำวาง. โครงการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมจังหวัด
เชียงใหม่.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2546). กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: อักษรภาพิพัฒน์.
- นำชัย ทนุผล. (2542). แนวคิดและวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, สาขาวิชาพัฒนา
ท่องเที่ยว. เชียงใหม่: คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์. (2535). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.
กรุงเทพฯ: บี แอนด์ บี พับลิชชิ่ง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บริษัททัวร์หามานาน. (ไม่ปรากฏวันที่ เดือน ปี ที่เผยแพร่). อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น จังหวัด
สุราษฎร์ธานี. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2549. จาก: <http://www.hamanan.com/tour/suratthani/utayantairomyen.html>

- ประกิจพันธ์ จุวรรณ. (2545). ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ วิทยาเขต
สารสนเทศ พะเยา. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ., ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะวดี หิริกมล. (2545). พฤติกรรมการท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวใน จังหวัดสุโขทัย.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: บริษัท
นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- วรรณมา วงษ์วานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมล จิโรจน์พันธ์, ประชิต สกณะพัฒน์ และ อุดม เสงยวงศ์. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วิภาพร มาพบสุข. (2540). จิตวิทยาทั่วไป. ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ., กรุงเทพฯ: องค์ประกอบหนึ่ง
ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2546). กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว., พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรอา
พิพัฒน์.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนิน
การเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รายงานผลการดำเนินการ
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สยามล ชัยรัตน์อุดมกุล. (2544). ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาว
ไทย กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชาดา วรรณะมานี. (2542). การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ECOTOURISM) กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการท่องเที่ยว
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพล จิตรวิไลภรณ์. (2546). การวิเคราะห์พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของ
นักท่องเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมดูนก กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เสาวลักษณ์ นวเจริญผล. (2548). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อร่ามศรี สุวิติกกุล. (2548). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัศวิน แสงกพิกุล. (2545). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อานันท์ บันยารชุน. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน "จุลสารการท่องเที่ยว. 19 (เมษายน - มิถุนายน 2543)"
- อำนาจ ประสิทธิ์พรหม. (2540). จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในโครงการโลกสดใสในบ้านเกิด. สงขลา : ฝ่ายวางแผนและวิจัยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้.
- Gunn, C.A. (1994). Environmental Desing and Land use. Travel Tourism and Hospitality Research : A Hand book for managers and Researchers. New York : John Wiley & Sons. Inc.
- Stark, Elizabeth. (1993) Ecotourism, Information Please Environment Almanee. Boston : Hong Kong Miffin Company.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม เรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัด
สุราษฎร์ธานี

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้ได้จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัด
สุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดจะถือเป็นความลับ และจะนำข้อมูลไปใช้
ในการวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถาม และให้ความ
ร่วมมือเป็นอย่างดีมา ณ โอกาสนี้

นางสาวลักขณา พัฒน์ดำ

ผู้วิจัย

นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยนเรศวร (กรุงเทพมหานคร)

แบบสอบถาม
พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว
ที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม**
- คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย **ü** ลงใน **£** หรือเติมค่าลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน
1. เพศ
 £ 1) ชาย £ 2) หญิง
2. อายุ
 £ 1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี £ 2) 21 - 30 ปี
 £ 3) 31 - 40 ปี £ 4) 41 - 50 ปี
 £ 5) มากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปี
3. สถานภาพสมรส
 £ 1) โสด £ 2) สมรส
 £ 3) หย่า / แยกกันอยู่ £ 4) หม้าย
4. ระดับการศึกษา
 £ 1) ต่ำกว่ามัธยมศึกษา £ 2) มัธยมศึกษา / อาชีวศึกษา
 £ 3) ปริญญาตรี £ 4) สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
 £ 1) ต่ำกว่า 10,000 บาท £ 2) 11,001 – 20,000 บาท
 £ 3) 20,001 – 30,000 บาท £ 4) สูงกว่า 30,001 บาท
6. อาชีพ
 £ 1) นักเรียน, นักศึกษา £ 2) รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ, พนักงาน, ลูกจ้าง
 £ 3) ประกอบธุรกิจส่วนตัว £ 4) เกษตรกรรม
 £ 5) ยังไม่ทำงาน, รอการบรรจุ £ 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

- ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทาง และพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว**
ของนักท่องเที่ยว
- คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย **ü** ลงใน **£** หรือเติมค่าลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

1. ท่านเคยมาเยือนอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- £ 1) น้ำตกาดฟ้า £ 2) น้ำตกเหมืองทวด
 £ 3) ถ้ำขมิ้น

2. ท่านท่องเที่ยวอย่างไรในอุทยานแห่งชาติได้รึมเย็น

£	1) ไม่พักค้างคืน				
£	2) พักค้างคืน เป็นจำนวน	£	1 คืน	£	2 คืน
		£	3 คืน		
		£	มากกว่า 3 คืน ระบุ		

4. ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติได้รึมเย็นจากที่ใด (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

£	1) ครอบครัว/ญาติ/เพื่อน	£	2) โทรทัศน์/วิทยุ
£	3) สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	£	4) บริษัททัวร์
£	5) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย/กรมป่าไม้		
£	6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

5. วัตถุประสงค์ในการเดินทางในครั้งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

£	1) เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	£	2) เพื่อศึกษารวมชาติ
£	3) เพื่อเข้าร่วมสัมมนา / ฝึกอบรม	£	4) เป็นเส้นทางผ่าน
£	5) เพื่อเยี่ยมญาติ / เพื่อน		
£	6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

6. จำนวนสมาชิกในกลุ่มของท่าน (รวมทั้งตัวท่าน)

£	1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 คน	£	2) 5-8 คน	£	3) 9-12 คน
£	4) 13-15 คน	£	5) มากกว่าหรือเท่ากับ 16 คน		

7. การมาเยือนอุทยานแห่งชาติได้รึมเย็นในครั้งนี้ท่านต้องการกระทำกิจกรรมอะไรบ้าง

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

£	1) เล่นน้ำตก	£	2) ถ่ายรูป
£	3) นั่งเล่น	£	4) เดินศึกษารวมชาติ เช่น ดูพรรณไม้ต่างๆ
£	5) ตั้งแคมป์พักแรม	£	6) ส่องสัตว์
£	7) อื่นๆ โปรดระบุ		

ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติได้ร่ำเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย Ü ลงใน ☒ หรือเติมค่าลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

การปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ปฏิบัติ ทุกครั้ง 5	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง 4	ปฏิบัติ บางครั้ง 3	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง 2	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย 1
1. ท่านได้เตรียมตัวก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว โดยมีการหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว					
2. ท่านจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าอุทยาน ฯ					
3. ท่านเข้าไปศึกษาหาข้อมูล ความรู้ใน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ณ ที่ทำการอุทยาน แห่งชาติได้ร่ำเรียน ฯ					
4. ท่านคำนึงถึงข้อบังคับของอุทยานแห่งชาติ ก่อนทำกิจกรรมต่างๆ					
5. ท่านทิ้งขยะในที่ ที่อุทยานฯ จัดไว้เท่านั้น					
6. ถ้าท่านพบเห็นผู้มีพฤติกรรมทำลาย สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว ท่านจะรายงานให้เจ้าหน้าที่ อุทยาน ฯ ทราบ					
7. การได้ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรี เช่นกีตาร์ ร่วมกับครอบครัว/ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ระหว่างพักค้างแรม เป็นกิจกรรมที่ท่านทำ ในการท่องเที่ยว					
8. เมื่อท่านพบเห็นความเสียหายเกิดขึ้นกับ แหล่งท่องเที่ยว ในอุทยานฯ ท่านจะแจ้งให้ เจ้าหน้าที่อุทยานฯ					
9. เมื่อท่านพบเห็นนักท่องเที่ยวอื่น ทำลาย สิ่งแวดล้อมท่านจะเข้าไปตักเตือน					
10. ท่านท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับการ ไม่ทำลายความ เป็นธรรมชาติที่มีอยู่เดิม					

การปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ปฏิบัติ ทุกครั้ง 5	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง 4	ปฏิบัติ บางครั้ง 3	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง 2	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย 1
11. กิจกรรมที่ท่านจะทำลายสิ่งแวดล้อม น้อยที่สุด					
12. ท่านระมัดระวังในการเดินป่า หลีกเลียง การเดินเหยียบย่ำ ไม้ดอก หรือ ต้นไม้ สมุนไพรต่างๆ					
13. ถ้าท่านได้พบเห็นสัตว์ป่าในอุทยาน ฯ ท่านจะดูอยู่ห่างๆ และ ไม่ส่งเสียงดังรบกวน					
14. ท่านให้อาหารแก่สัตว์ป่าในอุทยาน ฯ เพื่อ จะได้ใกล้ชิด และ เห็นสัตว์ป่านานๆ					
15. ท่านให้อาหารปลาบริเวณน้ำตก เพื่อจะ ได้ดูปลาที่มากินอาหารจำนวนมาก					
16. การเที่ยวป่าในครั้งนี้ท่านมีการประกอบ อาหารรับประทานในป่าเพื่อให้เข้ากับ บรรยากาศ					
17. ท่านนำภาชนะใส่อาหารประเภท เช่น กล่องโฟม ถ้วยพลาสติก เข้าไปใช้ในสถานที่ ท่องเที่ยวเพราะสะดวกในการรับประทาน					
18. เมื่อท่านใช้ภาชนะใส่อาหารเรียบร้อยแล้ว ท่านทำความสะอาดภาชนะในแหล่งน้ำ ธรรมชาติ					
19. ท่านทิ้งน้ำจากการชำระล้าง ลงในแหล่ง น้ำธรรมชาติ					
20. เมื่อท่านเดินทางกลับออกจากป่า ท่านมี การกำจัดขยะ และนำขยะกลับออกมาทิ้งในที่ ที่อุทยาน ฯ จัดให้					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือจากหัวหน้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติ
ได้รัมย์เย็นฯ เก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ที่ ศธ 0527.02.01/941

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก 65000

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรียน หัวหน้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน 350 ชุด

ด้วยนางสาวลักขณา พัฒน์ดำ รหัสประจำตัว 48912725 นิสิตปริญญาโท
สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์
วิทยบริการกรุงเทพมหานคร ได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง "พฤติกรรมการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต โดยมี ดร.สุรพิชัย พรหมสิทธิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเอง

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิต
วิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใน
การศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินิจ ภูพัฒน์วิบูลย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

งานบริการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0-5526-1000-4 ต่อ 2444 กด 116 - 119

โทรสาร 0-5526-1000-4 ต่อ 2444 กด 111

ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า
ด้วยตนเอง

ที่ ศธ 0527.02.01/1193

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก 65000

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรียน ดร.ประภาศรี พรหมประกาย

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงร่างการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จำนวน 1 ฉบับ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยนางสาวลักขณา พัฒน์ดำ รหัสประจำตัว 48912725 นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร ได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้รุ่มเย็น" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต โดยมี ดร.สุรพิชัย พรหมสิทธิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ดังแนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์ จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินิจ ภูพัฒน์วิบูลย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

งานบริการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0-5526-1000-4 ต่อ 2444 กด 116 - 119

โทรสาร 0-5526-1000-4 ต่อ 2444 กด 111